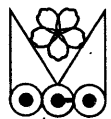

Мовні гри та забави

ВЧНІ Е Л Я

БІБЛІОТЕКА

Мовні гри та забави

Березіна О. М. Павловська Т. О.

Березіна О.М., Павловська Т.О.

Мовні ігри та забави

Навчально-методичний посібник

Редактор *Осінова О. А.*
Художньо-технічний редактор *Осінов О. С.*
Коректор *Маланчій Л. В.*
Комп'ютерний набір, верстка *Асямова Г. Г.*

Підписано до друку 12.12.2004 р.
Формат 60x84 1/16. Гарнітура «Таймс»
Папір офсетний. Ум. друк. арк. 6,04
Обл.-вид. арк. 5,46 Тираж 1000 прим.

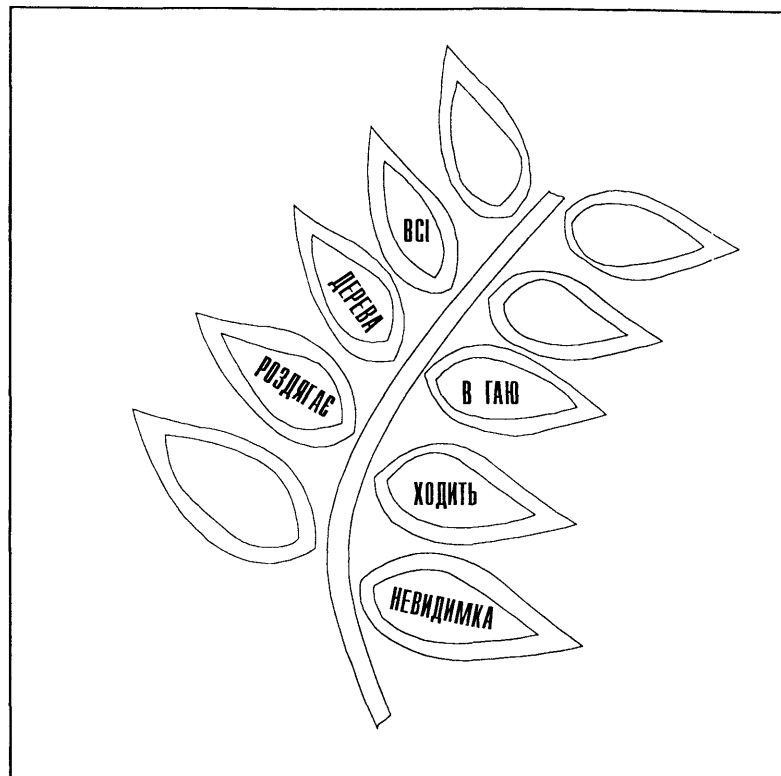
Видавництво «Мальва-ОСО»
Реєстраційне свідоцтво ТР №6 від 17.10.2001 р.
46022, м. Тернопіль, вул. Лесі Українки, 12-а
тел. (0352) 24-01-02; 24-71-46
E-mail: malva@tim.net.ua

Підписано 12.12.04

Мовні ігри та забави

■ Методичний посібник для педагогічних працівників дошкільних закладів, вчителів початкових класів, батьків.

Тернопіль
«Мальва-ОСО»
2004

№43

ВСТУП

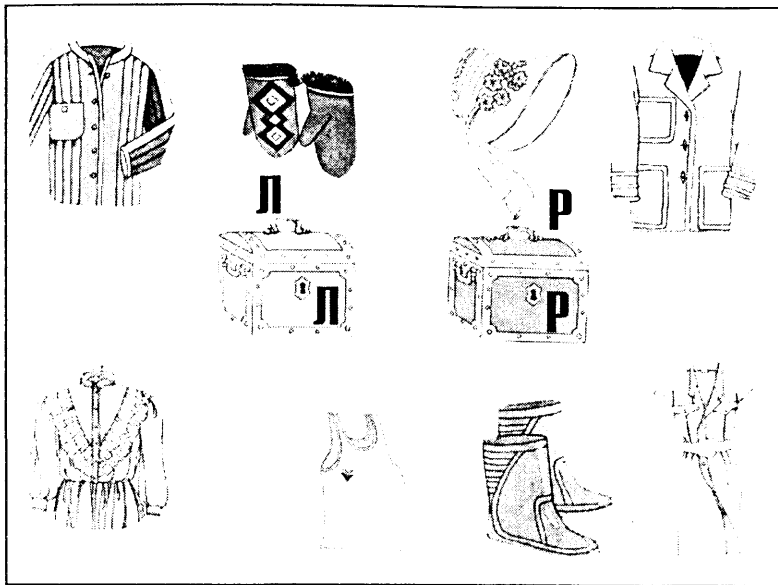
Основна мета навчання рідної мови полягає в формуванні особистості, яка володіє вміннями і навичками вільно користуватись мовними засобами.

Навчання рідної мови відбувається в рамках особистісно-орієнтованого підходу, який враховує рівень мовного розвитку та мовні здібності, індивідуальні особливості кожної дитини і стимулює творчі прояви особистості.

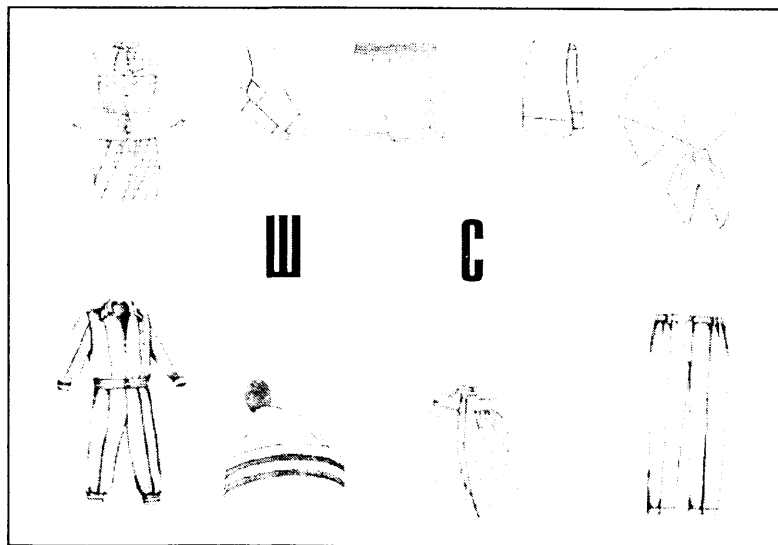
Провідною формою навчання дітей рідної мови та розвитку мовлення є заняття (ігри-заняття) різних типів: індивідуальні, індивідуально-групові та групові.

Дітям подобаються ті види навчальної діяльності, які дають їм матеріал для роздумів, можливість виявляти ініціативу і самостійність, потребують розумового напруження, винахідливості та творчості. Найвільніше діти себе почувають і розвиваються у грі, де найсприятливіша атмосфера для спілкування. Заняття з мовлення слід проводити цікаво, в захоплюючій та ігровій формі на добре знайомому матеріалі. Кожний педагог проявляє творчість у плануванні і проведенні різних типів мовленнєвих занять, вдалому їх комбінуванні.

Один із напрямків методичного оновлення занять в дошкільному закладі та уроків в початковій школі – проведення їх на основі інтеграції навчального матеріалу з кількох предметів, об'єднаних навколо однієї теми. Цей підхід сприяє інформаційному збагаченню сприймання, мислення і почуттів дітей за рахунок залучення цікавого матеріалу.

№39

№40

4. «Зачаровані звуки»

Озвучення звуків за беззвучною артикуляцією (голосні звуки).

5. «Скільки пальчиків – стільки звуків»

Діти закривають очі. Педагог називає звуки, а діти показують кількість на пальчиках. ПБ; АОІІ І.т.д.

6. «Вередливий звук»

Ігрова ситуація: «Жив собі, був собі звук (наприклад, к) у словах, завередував і втік. Потрібно звук впіймати і поставити на місце»:

-іт-кіт; -аштан-каштан; -віти-квіти; -тільчик-стілчик.

7. «Телеграфісти»

Педагог промовляє окремі звуки, а діти складають із них слова:

л-і-т-о-літо; з-о-ш-и-т-зошит; п-і-в-н-и-к-півник.

8. «Червоне-біле»

Діти отримують кружечки-червоні і білі, уважно слухають слова. Якщо у слові є потрібний звук – піднімають червоний кружечок, якщо немає – білий.

9. «Розпізнай слово»

Демонструються картинки. Діти називають і визначають перший звук і утворюють слово з цих звуків: дерево, індик, мак, автобус – Діма; сом, ехо, лампа, Оля – село.

10. «Озвуч картинку»

ворона – карр;

гусак – с-с-с;

миша – пи-пи-пи;

корова – му-му;

коник – іго-го; і т. д.

11. «Який звук спільний?»

Педагог називає слова, а діти визначають спільний звук зима-зошит, казан-береза-зозуля.

зима-зошит, казан-береза-зозуля.

12. «Хто найуважніший»

Діти розглядають зображення складів на таблиці і якнайшвидше утворюють нові слова. Виграє той, хто складе більше слів.

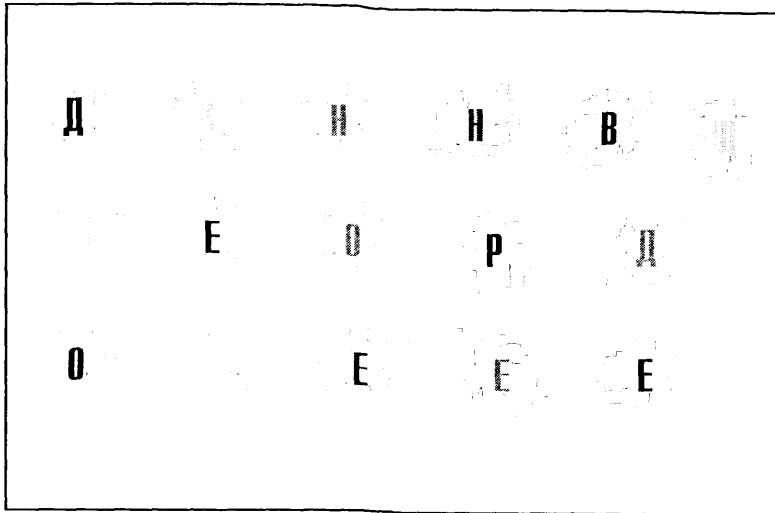
13. «Намісто»

Визначення початкового та кінцевого звука у слові: мама – апельсин – ножиці – Іра – автобус – син ...

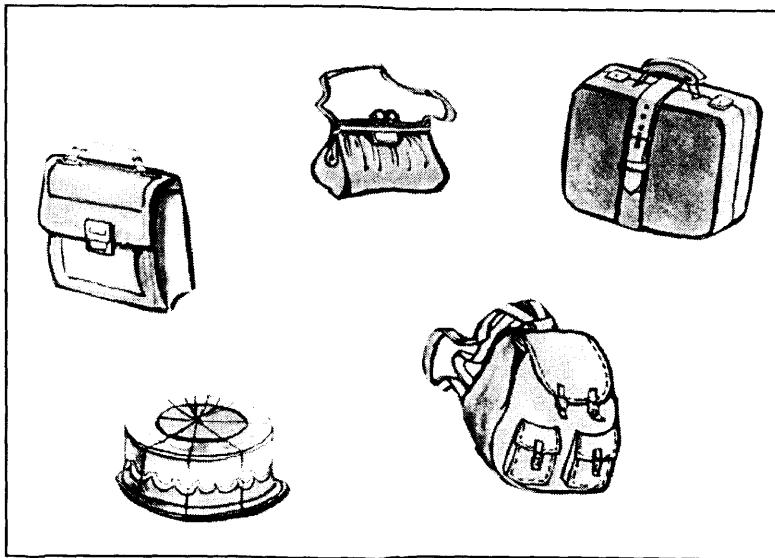
14. «Хто в рукавичці живе?» Звуконаслідування.

Одна дитина підходить до рукавички і запитує:

– «Хто в рукавичці живе?» Діти відповідають голосом

№35

№36

корова, свиня, заєць, вівця;
 волошка, мак, пролісок, ромашка;
 тарілка, миска, кастрюля, чайник, шафа;
 береза, калина, клен, граб.

5. «Назви одним словом»: (Узагальнюючі слова)

шафа, диван, стілець, стіл – меблі;
 комар, метелик, жук, мураха – комахи;
 барвінок, фіалка, троянда, мак – квіти;
 горобець, перепілка, зозуля, чиж – птахи.

6. «Один – багато» (Однина та множина іменників)

зошит – зошити;
 ручка – ручки;
 олівець – олівці;
 книга – книги;

7. «Два – один» Утворювати складні іменники з двох іменників:

небо і схил – небосхил;
 ліс і смуга – лісосмуга;
 ліс і степ – лісостеп;
 птахи і ферма – птахоферма.

8. «Скажи навпаки» Вчити добирати слова-антоніми:

великий – малий;
 холодний – теплий;
 широкий – вузький;
 товстий – тонкий.

9. «Такий самий!» Доречно і точно вживати слова близькі за значенням та функціональною ознакою:

штани – шорти – брюки – рейтузи – джинси...
 дім – хата – будинок – намет...

10. «Великий малий». Підбір пестливих слів:

мама – мамочка;
 олівець – олівчик;
 ваза – вазочка;
 кіт – котик.

11. «Зміни слово так, щоб воно закінчувалось на «і»»

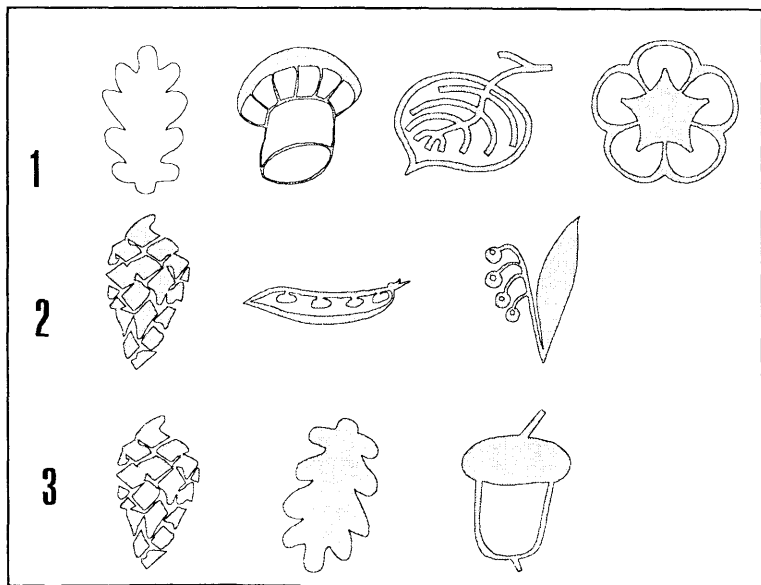
зоря – зорі; ранець – ранці;
 олівець – олівці; палець – пальці;
 синець – синці; день – дні.

12. «Нове слово» У слові змінити голосний звук на «у»:

кіт – кут;
 сам – сум;
 так – тук;
 білка – булка;
 річка – ручка;
 лапа – лупа;

№31

№32

віршів педагог розповідає вірш, де переставляє слова у реченнях, а діти у відповідь – правильно.

22. «Добери якомога більше видових понять до вказаних слів»

Інструменти – це...

Овочі – це...

23. «Утвори нові слова» Додати на початку або в кінці слова букву, щоб утворилося нове слово:

луг – плуг;

риба – рибак;

коса – косар;

мак – смак;

рак – грак;

оса – коса.

24. «Назви якомога більше ознак пір року»

Осінь – яка?...

Літо – яке?...

Зима – яка?...

Весна – яка?...

25. «Відповідай швидко і точно»

Цукор солодкий, а сіль...

Слон великий, а миша...

Дерево високе, а кущ...

Міст широкий, а лінійка...

Ніж короткий, а шабля...

26. «Добери якнайбільше слів» Слова на позначення ознак тварин:

їжак – хитрий, колючий, маленький, спритний;

заєць – куцохвостий, боязкий, довговухий, несміливий, швидкий;

лисиця – руда, хитра, спритна, підступна.

27. «Магазин» У першому відділі магазину продаються речі, у назві яких є м'які приголосні, у другому – тверді приголосні.

28. «Було чи буде» (Теперішній, минулий, майбутній час).

Дорослий читає уривки з віршів і пропонує сказати те, про що в них говориться; вже було, є, чи буде.

29. «Розумники» Здогадатись якого слова не вистачає у римованому рядку.

Сійся жито і пшениця, –

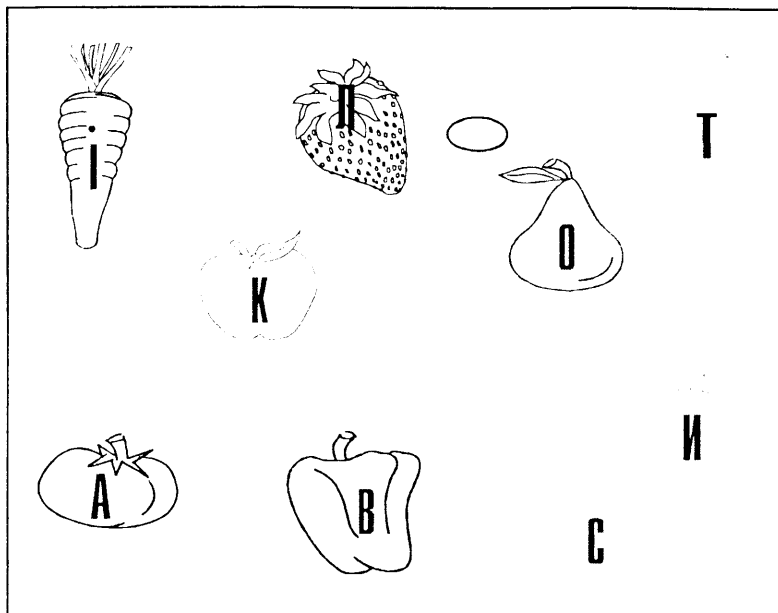
буде дітям –... (паляниця).

Для веселої малечі

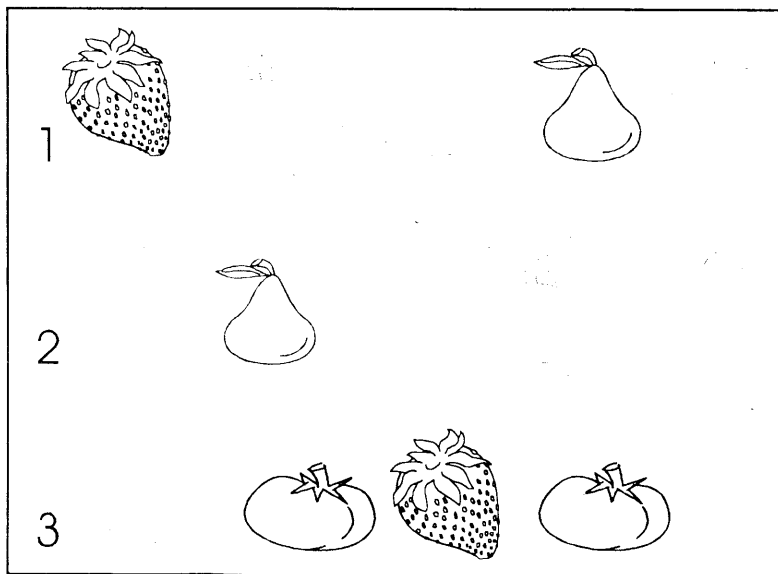
Бублик вигляне із... (печі)

А рум'яний... (колобок)

Скочить прямо на зубок.

№27

№28

36. «Перестав усе як треба»

Засобакали гавки,
 Закицькали нявки,
 Зажабали кваки,
 Закачкали кряки,
 Закізкали меки,
 Забаранали беки.
 За зірки сховалось небо,
 Перестав усе як треба.

(Т.Лисенко)

37. «Плутанина»

Геть усе, усе на світі переплутав хлопчик Вітя.
 Каже: діти вчаться в полі, а комбайн працює в школі.
 Всіх людей стрижуть в лікарні, а лікують в перукарні.
 Ми книжки берем в аптеці, ліки – в бібліотеці.
 От який Вітьок дивак!

Ти ж бо знаєш – це не так! (Г.Малик)

38. «Доповни речення!»

Діти звісно вчаться в...(школі)
 А комбайн працює в...(полі)
 Ми лікуємось в...(лікарні)
 А стрижемося в...(перукарні)
 Ліки беремо в...(аптеці)
 А книжки в...(бібліотеці)

39. «Нісенітниця»

Три ведмеді вухаті
 Пішли сіно копати,
 І картоплю косити
 І вирубувать жито,
 Поливати будинки
 Й будувати ялинки.

40. «Відповідай швидко і правильно»

Без терпіння немає –
 Шила в мішку –
 Друга шукай, а знайдеш –
 Праця годує, а лінь –
 Учення світ, а невчення –
 Мала праця краща за велике –

1. Склади ланцюжок із 10 слів де кожне наступне слово
 розпочинається двома буквами попереднього

тиша – шапка – калина...

2. Змінюючи букви, утвори нові слова

№21

**ТИХА ВОДА ГРЕБЛЮРВЕ
ВОДА ВРЕШТІ НЕ ВСТОЇТЬ**

№22

**УСЬОМУ СВІЙ ЧАС
СОНЦЕ ПРИГРІЄ УСЕ ДО СПІЄ**

№23

10. Вивчити вірша.

«Загадки –добавлянки»

1. Для письма, сказати прошу,
Що потрібно взяти... (Зошит)
2. Довгі палички кругленькі –
Сині, жовті, червоненькі
На папері походили,
Кольори свої лишили.
Звуться палички оці – (Кольорові олівці)
3. Б'ють – не плаче, вгору скаче.
І ніхто йому одначе,
Не сказав хоч раз: «Пробач.»
Бо на те він і є... (М'яч)
4. Запалали в чистім полі,
Наче галстуки червоні.
То палає в полі так
Польовий, червоний... (Мак)
5. Ось вона яка –
Розбійниця морська,
Всіх би проковтнула,
Зажерлива... (Акула)
6. Стрімко вибігли на гору
Дві подружки білокорі,
Дощик їм полоще кіски,
Звуть подружок цих... (Берізки)
7. Тільки сонечко пригріло –
І розтанув килим білий;
Клен радіє, певно зна –
В гості йде до нас... (Весна)

РІКГО		
Б СИРОК		
БУЛОК		
ША КИ		
МЕ ДІДЬ		
ЯШЕНЕР		

№15

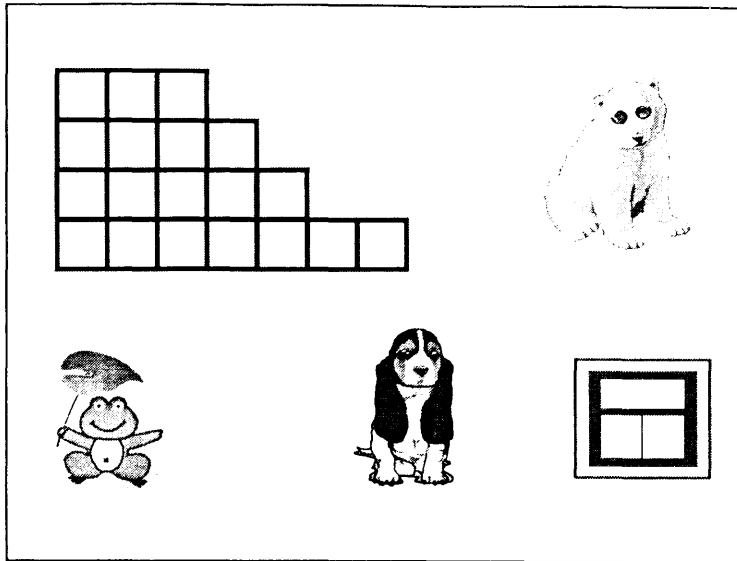
№16

Д							
К							
Г							
Б							
С							

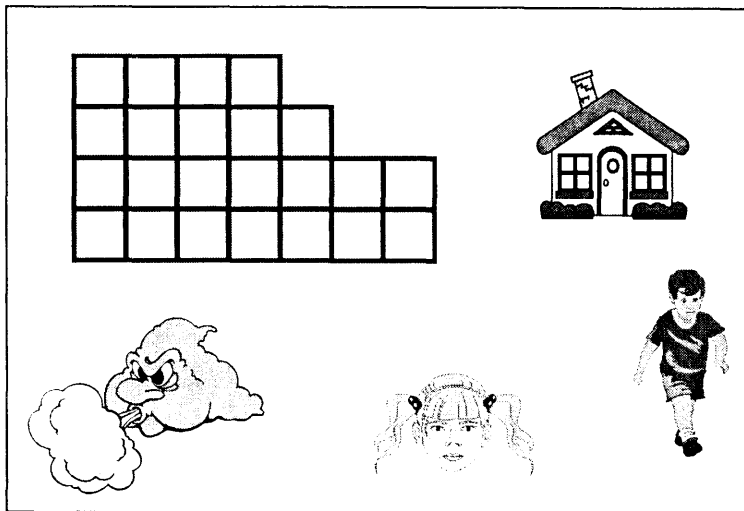
№17

Розгадай

- Маю четверо сестер
Звуть усі мене... (Четвер)
16. Перший я приніс весну.
Розбудив усіх від сну,
Заспіваю під вікном,
Люди звуть мене... (Шнаком)
17. Каплі з неба, дахів, стріх,
Дощ холодний, перший сніг,
Почорнів без листя сад,
Що за місяць?... (Листопад)
18. Пташка невеличка,
В неї білі щічки,
Сірі лапки, чорна шапка,
Фартушок жовтенький
Голосок тоненький.
Та ж та пташка невеличка
Називається... (Синичка)
19. Дивний ключ у небо лине,
Не залізний, а пташиний.
Цим ключем в осінній млі
Відлітають... (Журавлі)
20. Живе спокійно, не спішить,
Вона ніколи не біжить,
Під панциром без страху
Гуляє... (Черепаха)
21. У коробці спочивають
Спритні хлопці молодці.
Убрання барвисте мають
І загострені кінці.
На папері слід лишають
А зовуться... (Олівці)
22. Вітя вірші прочитав,
Я з Сергійком заспівав.
Слово в слово, тон у тон

№9

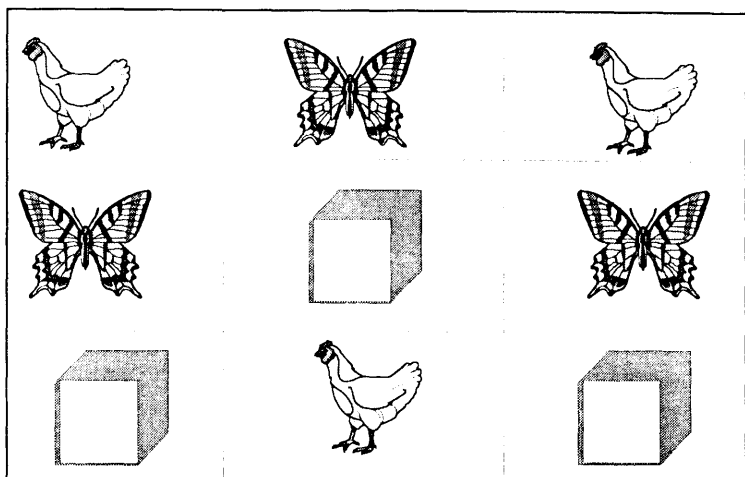
№10

31. Стало біло навкруги –
 Я розтрушую сніги,
 Наганяю холоди,
 Води сковую в льоди.
 В дружбі з дітьми я всіма
 Здогадались? Я – ...

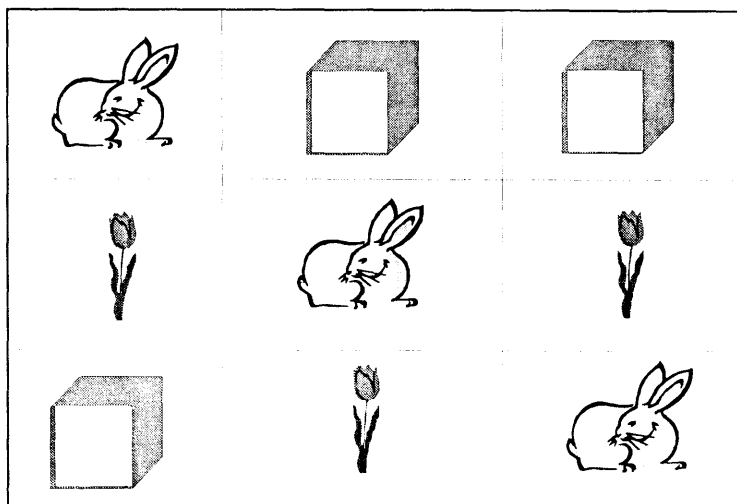
(Зима)

«Фізкультхвилинки»

1. Летіла бджола, коло чола – бум.
 Летіла мушка, коло вушка – бум.
 Летіла оса, коло носа – бум.
 Летів жук, в око – бух! (Усна народна творчість)
2. Навколо дерев весело підем.
 Різні листочки дружно підберем.
 Відразу вверх піднімем,
 Потім їх підкинем,
 Хай собі летять!
3. Руки в сторону, в кулачок.
 Розгинай і на бочок.
 По колінах вдарим нижче, нижче, нижче.
 Руки вгору піднімаєм вище, вище, вище.
4. Ой ходили журавлі
 То великі, то малі.
 Сіли собі на ріллі
 Та й співають тра-ла-лі.
5. Сильний вітер до землі
 Гне дерева молоді,
 А вони ростуть, міцніють,
 Вгору тягнуться, радіють.
 Вітер віє нам в лице;
 Захиталось деревце.
 Вітерець все тихше-тихше,
 Деревце все вище, вище.
6. Стрибу-стрибу! Скоки-скок!
 Прилетіли дві сороки.

№5

№6

«Імітація»

Мета: учити правильно ставити питання.

Хід гри: діти дістають картки з малюнками тварин. Кожен з них пробує наслідувати ці тварини. Інші діти пробують відгадати назви цих тварин:

- чи ти скачеш?
- чи ти нявкаєш?
- чи ти кіт?

«Що я роблю?»

Мета: учити відгадувати дії та правильно їх виконувати.

Хід гри: у коробці є картки з малюнками, які показують дії людей. Дитина бере одну з них і імітує це, питаючи:

- Що я роблю?
- Діти відповідають:
- Ти читаєш...
- Ти чистиш зуби...

«Чого бракує?»

Мета: розвиток пам'яті, уваги.

Хід гри: демонструємо картки з 5-10 предметами. Пізніше ховаємо одну-дві. Питаємо, чого бракує.

«Закупи»

Мета: розвиток зв'язного мовлення, пам'яті.

Хід гри: (можна з малюнками, словами)

- Одна дитина каже:
- Я купую сир.
  - Я купую сир і масло.
  - Я купую сир, масло і молоко.

«Чому?»

Мета: розвиток зв'язного мовлення.

Хід гри: перша дитина описує, що сталося, друга називає причину. Наприклад:

- йде побилосья.
- тому, що Івась перевернувся.

«Мільйон»

Мета: розвиток творчої уяви.

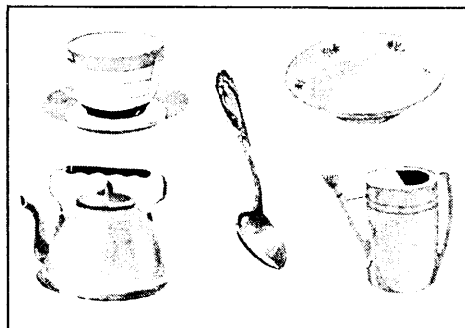
Хід гри: -коли я буду мати мільйон, я ...

В осінній час
Сім погод у нас.
Сіє, віє,
Крутить, мутить,
Припікає й поливає.

- 34 – Прочитай загадку і відгадай (вересень).
35 – Про що говорять листочки (Одне дерево ще не ліс).
36 – «Що зайве».
37 – «Що зайве».
38 – «Друкарська машинка».
39-40 – «Зберемо речі».
41-42 – Склади речення. (Вживання прийменників: в, на, над, біля...).
43 – Прочитай загадку. Відгадай.

№1

№2

жовте).

«Складаєм речення»

Мета: учити дітей складати речення за опорним словом.
Хід гри: діти отримують картки з малюнками речей. Кожен з них говорить речення, вживаючи своє слово:

1. –Я бачу книжку;
2. –Я їм апельсин.

«Прийменникові описи»

Мета: навчити правильно орієнтуватись в просторі.
Хід гри: вихователь читає опис (наприклад кімнати), діти повинні намалювати те, що він каже;

- Н-д.: Справа стоїть полицка з книжками;
На середині стоїть стіл;
Під столом сидить кіт.

«Моє слово починається»

Мета: розвивати уважність, спостережливість.
Хід гри: вихователь (дитина) вибирає один предмет у групі і каже: – моє слово починається на букву В. Діти відгадують.

«Що я люблю?»

Мета: розвивати пам'ять, увагу.
Хід гри: виходить одна дитина і каже:
1. Я люблю моркву;
2. Таня любить моркву, а я люблю яблуко;
3. Таня любить моркву, Саша любить яблуко, а я люблю сливку.

«Де ти був?»

Мета: вчити вживати минулий час дієслів; поповнення словника.

Хід гри: Всі сидять. Одна дитина каже: «–Я був в тебе вчора ввечері, тебе не було вдома. Де ти був?»

Діти відповідають: «–Я був у крамниці. Я був у театрі...»

«Де він?»

Мета: розвиток зв'язного мовлення, кмітливості.
Хід гри: діти готують рекламу про предмети на тему (крамниця, їжа, одяг).

беріть ручки і пишуть:

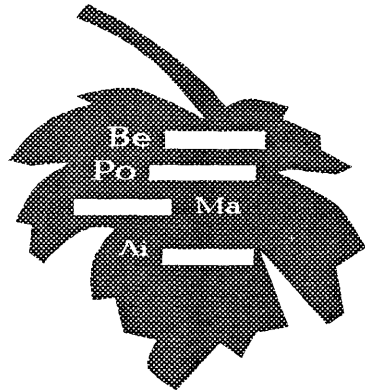
- перший склад від слова МОЛОКО,
- другий склад від слова КОЛОСОК,
- третій звук від слова РІД,
- останній склад від слова ГОРОБЦІ.

Що ви написали?

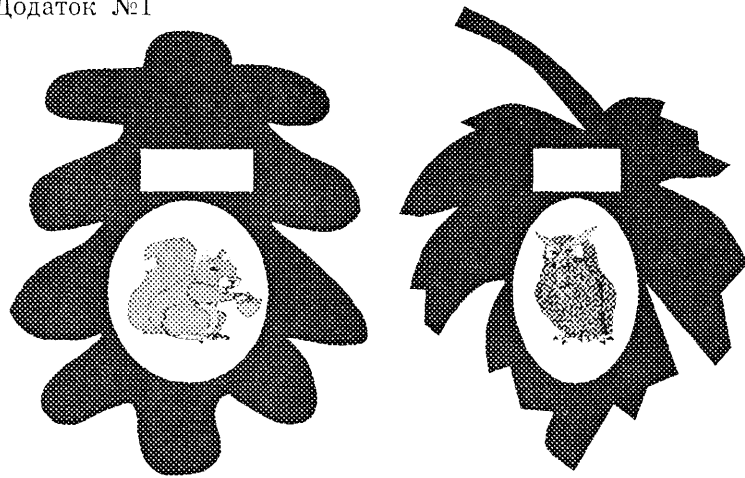
Діти: МОЛОДЦІ.

Русалочка: - Але, поскільки, ви в гостях, а гостей завжди пригощають, то я почастую вас мудриками і молодильними яблуками.

Вихователь: - А зараз нам слід повертатися в наш садочок. (Діти сідають на килим-літак та імітують політ).

Додаток №1

Додаток №2

до іграшок.

3. Тема: Речення. Графічне зображення речення. «Осінь».

Мета: дати дітям практичне уявлення про речення, ознайомити з умовними позначеннями; навчити графічно моделювати речення; збагачувати словник дітей новими словами відповідно до теми «Осінь»; розвивати фонематичний слух; вчити дітей розмовляти спокійним, лагідним тоном.

Лексика до заняття: осіннє мереживо, ніби золото, мов вогнем палає, золоті шати дерев.

4. Тема: Закріплення знань про слово та речення. «Рослини нашого краю».

Мета: збагачувати словник дітей новими словами, словосполученнями, узагальнюючими поняттями; вправляти дітей у складанні речень різного типу: простих, складних зі сполучниками і сполучними словами; вчити оцінювати правильність мовлення інших.

Лексика до заняття: золотаво-червоне вбрання луків, у лузі при дорозі.

Жовтень.

1. Тема: Звуки мовлення. «Голоси осені».

Мета: дати дітям узагальнюючі знання про будову та роботу мовного апарату, артикуляцію звуків; сформувати практичне уявлення про звуки як фізичні явища; закріпити поняття «слово», «звук»; розвивати інтонаційну виразність мовлення: дикцію, тембр, мелодику.

Лексика до заняття: незатишно, пламеніють, кружляє, пурхає, в'ється.

2. Тема: Голосні та приголосні звуки. «Осіній ліс».

Мета: ознайомити дітей з голосними та приголосними звуками; вчити визначати на слух місце звука в слові (перший, другий...); ознайомити зі схемою звукового аналізу; розширювати і збагачувати знання дітей за темою «Осіній ліс».

Лексика до заняття: пламеніє, похмурий осінній ліс, нібито, крізь, навкруг.

Грибок, оса, рак.

Коса, мак, молоток.

– Що можна сказати про ці слова? (Вони подібні і римуються).

– Ото ж граємо гру «Швидко слово називай, йому риму підбирай».

(Діти діляться на команди. Одна команда називає слово, а друга підбирає риму).

Майстер – ломайстер

ніч – піч

ніс – віз

сонце – віконце

листок – місток

жук – бук

мило – шило.

(Вихователь звертає увагу на предмети, які лежать на підлозі: коса, ключ, лист, жук-сонечко, ручка).

– Малює, ви не здогадуєтесь, для чого Русалочка поклала ці предмети?

– Наталія, поясни мені значення слова «ключ». (Дитина пояснює).

– А що означає слово «лист»?
«сонечко»?
«ручка»?
«коса»?

(З допомогою вихователя діти приходять до висновку, що ці слова є багатозначними).

– Діти, ви звернули увагу на те, як красиво в країні Мудрагелії. Подивіться уважно і скажіть, які ще дерева тут ростуть? (Діти відповідають). Ці дерева не прості, а чарівні. Їх незвичні листочки приготували для вас мудрі завдання. Вам потрібно дописати на цих листочках слова. (Додаток №1). (Діти сідають за столи).

Вихователь: – Діти, перед вами лежать ще одні листочки, на яких зображено предметні картинки. Зробіть звуковий аналіз слів. (Додаток №2).

(Діти виконують завдання за столами).

ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКА.

Встаньте, діти, посміхніться,

7. Тема: Наголос. «Взаємини між людьми».

Мета: дати поняття про наголос, як сильніше вимовлюваний склад; вправлятися на слух визначати наголошений склад; вчити утворювати узагальнюючі слова: людина-люди-народ-людство; дитина-діти-малята-дитинство; засвоїти форми звертання: «Ви» і «ти».

Лексика до заняття: пані, панове, пане, добродійко, добродію. Сам собі пан.

8. Тема: Голосні звуки. «Гостинність».

Мета: сформувати початкове уявлення про голосні звуки; вчити визначати їх місце у слові за допомогою схем; вчити дітей утворювати нові слова – складні іменники з двох іменників (небо і схил – небосхил, ліс і смуга – лісосмуга); познайомити дітей з правилами мовного етикету.

Лексика до заняття: «Коли ваша ласка». «Ласкаво просимо». «Як твої справи». «Хай вам щастить». «Держати язик за зубами».

Листопад.

1. Тема: Звук та буква «А». «Родинні стосунки».

Мета: познайомити дітей з літерою «А» та її звуковим значенням; вправлятися у звуковому аналізі слів; вчити розуміти, доречно і точно вживати слова, близькі за значенням та функціональною ознакою: хата - будинок - дім - палац - шатро - намет - курінь; засвоїти форми ввічливості з незнайомими людьми, називати всіх дорослих на ім'я та по батькові.

Лексика до заняття: турботливість, чуйність, чемність, доброзичливість, людяність. «Вибачте, будь ласка». «Як ваше ім'я та по батькові».

2. Тема: Звук та буква «О». «Традиції та обряди українців».

Мета: познайомити з літерою «О» та її звуковим значенням; закріплювати правильну граматичну форму іменників у місцевому відмінку (по дорогах, по книгах); розвивати фонематичний слух, зорову та слухову пам'ять дітей; виховувати інтерес до українських звичаїв та обрядів.

Лексика до заняття: національний, вінок, рушник, оберег, традиція, вишиванка, писанкарство, гончарство,

то за листочок залетів до нас? О, тут якийсь текст! Слухайте: «Дякую за запрошення, але прибути до вас не можу, маю багато важливих справ. Краще приходьте ви до мене. Але на шляху до мене вас чекає багато сюрпризів, завдань, які ви повинні виконати. Впенена, що ви з ними справитесь. Чекаю на вас. Русалочка».

Вихователь: – Ви хочете зустрітись з чарівною Русалочкою? (Відповіді дітей). А чи готові ви виконати завдання?

– А я пропоную вам здійснити мандрівку незвичайним видом транспорту – на килимі-літаку.

– Заплющьте очі. Уявіть, що ви летите на килимі-літаку. Ви піднімаєтесь все вище і вище, нище неба, вище землі. Перед вами відкриваються дивовижні краєвиди. Чи довго летіли, чи ні, а політ закінчився. Відкривайте очі. Ось ми з вами і в країні Мудрагелії. (Політ супроводжується спокійною музикою).

Вихователь: – Подивіться, щось тут лежить. Що це таке? (На підлозі лежать кіндери).

– Очевидно іграшки підготувала Русалочка. Давайте заглянемо всередину.

– Андрійку, що там всередині?

– А в тебе, Оксанко? (Діти відповідають, що в них літери).

– Для чого вони потрібні? (Відповіді дітей).

Вихователь: – Я пропоную вам пограти в дидактичну гру «Придумай слово».

Вихователь: – Малята, а яке дерево тут росте? (Яблуня).

– На цій яблуні ростуть молодильні яблука. Ось одне яблечко впало. (Діти розглядають його і воно несподівано розкривається).

– Що тут всередині? (Листочок).

– Мені здається, що цей листочок не зовсім звичайний. На ньому щось написано.

Дидактична гра «Продовж речення».

Мокрий, як... (хлющ).

Терпкий, як... (терен).

Добрий, як... (мама).

Солодкий, як... (мед).

Колючий, як... (їжак).

Хитра, як... (лисиця).

7. **Тема:** Літера «І» на позначення м'якості приголосних звуків. Вірші.

Мета: познайомити з літерою «І» та її звуковим значенням; пояснити що «І» позначає м'якість попереднього приголосного; вдосконалення навичок звуко-буквенного аналізу; розвивати поетичний слух дітей, сприйнятливості до віршованої мови, стимулювати дітей до поетичної творчості.

8. **Тема:** Контрольно-підсумкове заняття.

Грудень.

1. **Тема:** Звуки (Т, Т'), буква «Те». «До нас прийшла зима».

Мета: познайомити дітей з буквою «Те» на позначення звуків (Т) (Т'); удосконалювати навички звукового та складового аналізу слів, виділення наголошеного складу; учити підбирати слова з протилежним значенням (антоніми): білий-чорний, теплий-холодний, зима-літо; складати розповіді за картиною, серією картин; розвивати інтонаційну виразність мови.

Лексика до заняття: сніжно-біла, лапатий, іскристий, ранній, хуга, заметіль, хуртовина, метелиця.

2. **Тема:** Звуки (З), (З'), буква «Зе». «Зимові розваги».

Мета: познайомити дітей з новою буквою, її алфавітною назвою та звуковим значенням; закріпити навички читання слів, речень з вивченими буквами; вправляти в утворенні однокорених слів: зима - зимонька - зимовий...; вчити узгоджувати іменники з прикметниками, до одного іменника підбирати декілька прикметників; виховувати вміння діяти відповідно до словесної інструкції.

Лексика до заняття: свіжий сніг, легкий морозець, білосніжне мереживо; сніг – білий, холодний, дрібний, колючий, пухнастий, зірчастий, несподіваний...

3. **Тема:** Звук (Е), буква «Е». «Зимові свята».

Мета: познайомити з літерою «Е» та її звуковим значенням; розвивати вміння на слух орієнтуватись в складовій структурі слова, визначати у слові наголошений

що крутяться в рамочках.

б) Ігри на формування фонематичного сприймання.

– «Який звук тягну?»

О-о-сінь, у-у-ра, е-е-хо, і-і-ра, а-а-ло.

– «Зачаровані звуки» – відтворення артикуляції по міміці.

– «Скільки пальчиків – скільки звуків».

6. «Пісенька веселого язичка».

Демонстрація предметних картинок:

– шепіт осіннього листя – ш-ш-ш;

– пісенька веселого жучка – ж-ж-ж;

– пісенька злого комарика – з-з-з;

– пісня білого лебедя – с-с-с;

– гуркіт літака – р-р-р.

7. Розвиток цілісного сприймання.

Дидактична гра «Частинка – ціле».

– Слухайте уважно завдання: потрібно скласти картинку, перша частинка у корзині, друга на столі, а третя біля цього чарівного дерева. Скласти картинку, назвати предмет, поділити слово на склади.

8. «Балакуче дерево».

Дерев'яний макет дерева, на якому прикріплені склади.

– Це дерево вміє промовляти деякі слова. Щоб дізнатись, потрібно із складів скласти слова.

9. «Плутанина».

Запрошую вас на загадкову галявину, де зустрілись всі пори року. Вам потрібно взяти у корзинку лише те, що підходить до теми «Осінь».

Перевірка виконання завдання.

10. Читання слів на смужках.

– Сяде за парту той, хто правильно прочитає слово. Запам'ятайте ті слова, ми ще до них повернемося.

11. «Щоб пальчики були слухняними».

Гімнастика для розвитку моторики рук і пальців.

Вправи: долоня – кулак – ребро;

кільце – ланцюг – щіпка;

коза рогата – корова бодата.

12. Робота в зошитах. Загадка-добавлянка.

– Для письма, сказати прощу,

Що потрібно взяти? (Зошит).

Січень.

Різдв'яні свята. Розваги.

Вчити дітей складати розповідь з власного досвіду, узагальнювати бачене і пережите, оцінювати розповідь товариша; збагачувати словник дітей словами, що означають назви зимових явищ, приказками, прислів'ями, фразеологічними зворотами про зиму та Різдв'яні свята; активізувати словник дітей синонімами і антонімами; вправляти дітей у побудові складних речень із сполучниками; розвивати поетичний слух дітей, сприйнятливості до звучності, ритмічності, поетичності, віршованої мови.

Розвивати у дітей бажання грати в ігри – драматизації, театралізовані ігри. Стимулювати дітей брати участь у інсценівках казок.

Вчити обговорювати показані вистави, інсценівки, звітувати про свою театральну діяльність.

Лексика до заняття: Коляда; Різдв'яні свята, щедрівки; хліб-сіль; покуть, Вертеп, кутя.

Лютий.

1. Тема: Буква «В». Звук «В». «Продукти харчування».

Мета: познайомити дітей з буквою «ве», її назвою та звуковим значенням; формувати навички читання складів, слів, речень з новою буквою; закріплювати вживання іменників, які мають лише форму однини (сіль, молоко, городина, сметана, цукор); вдосконалювати вміння складати розповіді за опорними словами в єдиному розвиваючому сюжеті, придумувати назву до розповіді; виховувати критичне ставлення до помилок.

2. Тема: Звук «Л,Л'». Літера «ел». «Підприємства».

Мета: ознайомити дітей з новою буквою та її звуковим значенням; поглибити знання дітей про функції літер у словах; вчити добирати багатозначні слова, пояснювати їх значення: пара – 2; пара – над чайником; лава (вид меблів), лава (шеренга), лава (забій у шахті); збагачувати словник дітей словами за темою «Підприємство»; розвивати

10. Хвилинка відпочинку.

Запрошую всіх у коло стати

Починаєм ігри грати.

(Рухливі ігри за бажанням дітей).

11. Швидко слово називай

Йому риму добирай...

– гілка – бджілка – білка – сопілка – тарілка...

– листок – колобок – грибок – пеньок...

робить? роса – коса – оса...

12. Гра «Відшукай маму». Утворення іменників за допомогою суфіксів:

– зайчєня – хто в нього мама? –

– лисєня – хто в нього мама? –

– ведмежа – хто в нього мама? –

13. «Що це за слова?»

Зібрати розсіпані склади, щоб вийшли слова.

14. Хто це робить?

Добери якомога більше слів.

Співає...   Рoste...

Шумить...   Летить...

15. – На галявині стоять пеньочки

А біля них ростуть дивні грибочки...

На грибочках картки з написаними реченнями. (Діти читають вголос).

16. Підсумок. Наша прогулянка закінчується. В нагороду дарую всім книжечки-квіточки.

Для кожної дитини підібрані тексти для домашнього читання. Пропоную прочитати вголос лише назву тексту.

«ОСІНЬ ТАКА МИЛА, ОСІНЬ ТАКА СЛАВНА»

Міні-групове заняття в логопедичній групі.

Підготовча група.

Мета: Удосконалювати вимову, артикуляцію голосних та приголосних звуків; закріпити вміння виділяти початковий звук, ділити слово на склади, аналізувати і синтезувати речення; тренувати фонематичний слух, розвивати логічне мислення і пам'ять дошкільників.

6. **Тема:** Буква «Ш», та звук «Ш». «Школа».

Мета: ознайомити дітей з буквою «ша», її назвою та звуковим значенням; формувати навички виразного і свідомого читання; вчити дітей підбирати слова-синоніми: алфавіт - абетка; буква - літера; продовжувати вчити узгоджувати слова в реченні в роді, числі та відмінку; виховувати вміння діяти відповідно до словесної інструкції.

Лексика до заняття: школа, учні, школярі, вчитель, директор, урок, перерва, дзвоник, оцінка, ранець, портфель...

7. **Тема:** Звук «Ж», буква «Же». «Прощай, зимонько».

Мета: ознайомити дітей з буквою «же», її назвою та звуковим значенням; вчити описувати сюжетні картинки про зимові пейзажі; вправлятися у вживанні наголосу в словах; добирати і пояснювати слова - омографи (різні за значенням, вимовою, але однакові за написанням): доро́га-дорога́, стрі́ла-стріла́, вдосконалювати фонематичний слух, зорову пам'ять і увагу дітей.

8. **Контрольне заняття.**

Березень.

1. **Тема:** Звуки «Р,Р'», позначення їх буквою «Р».

«Надійшла весна прекрасна».

Мета: ознайомити дітей з новою літерою, її звуковим значенням, алфавітною назвою «ер»; навчити дітей правильно відтворювати звуки (Р) (Р') під час читання; збагачувати і уточнювати словник дітей словами, словосполученнями, що означають весняні явища; продовжувати виховувати інтонаційну виразність мовлення, відчувати риму і ритм, вчити добирати римуючі слова - весна - красна; гілка - бджілка - сопілка - білка...

Лексика до заняття: веснянки, вербові сережки; «Березнева колискова», весняний дощик.

2. **Тема:** Звук (Г), буква «Г». «Птахи прилетіли».

Мета: познайомити дітей з новою буквою на позначення звука (Г); розповісти дітям про зимуючих та

бо носить все життя мене людина (Ім'я).

Словесна гра «Знайомство».

Логопед загадує загадки, діти відгадують, виділяють перший звук у слові, і тоді проходять на заняття ті діти, в чиїх іменах є даний звук. Загадки підбираються відповідно до імен дітей групи.

Білі горошини на зеленій стеблині. (Конвалія). «К»

Цвіте синьо, лист зелений,

квітник прикрашає –

хоч мороз усе побив, –

його не займає.

(Барвінок). «Б»

Стоїть палочка, поверх

палочки-булавочки.

А в тій булавочці

людей не перерахуєш.

(Мак). «М»

Стоять красуні на воді

Вінки на них білі і золоті. (Лілії). «Л»

2. Логічна вправа «Розумова гімнастика».

Відповідай швидко і точно.

– пригадай всі відгадки;

– як назвати одним словом;

– які ви ще знаєте квіти;

– для чого нам потрібні квіти;

– де ростуть квіти;

– назвіть квіти лісу;

– відгадайте загадку:

Зимою чорний,

Весною і літом зелений,

А восени жовтий. (Ліс).

3. – Я вас запрошую на прогулянку до лісу.

А щоб нам не було сумно йти, ми озвучимо картинки, проспіваеть пісеньку веселого язичка:

– вітерець у лісі: ш-ш-ш;

– прилетів комарик: з-з-з;

– заспівав жучок: ж-ж-ж;

– сердитий вовчик: р-р-р;

– повзе у траві змія: с-с-с.

4. Розиток мовного дихання: «Вітерець-пустунчик».

6. Тема: Звук (Ф), буква «Ф». «На фермі».

Мета: ознайомити дітей з буквою «Ф», алфавітною назвою, звуковим значенням; вчити утворювати нові іменники – назви приміщень від іменників: свиня – свинарник, корова – корівник, вівці – вівчарня; продовжувати вчити добирати слова-синоніми, збагачувати словник прикметниками; виховувати любов до праці, бажання допомагати старшим.

Лексика до заняття: свиноферма, птахоферма; садити, орати, збирати...

7. Тема: Звук (Х). Буква «Х». «Правила пожежної безпеки».

Мета: познайомити дітей з новим звуком, буквою; закріпити навички читання; звукового аналізу, поділу на склади; збагатити словник дітей групою слів, які позначають роботу пожежної охорони; продовжувати вчити вживати речення різного типу: прості, складні зі сполучниками, сполучними словами, прямою мовою, однорідними членами; удосконалювати фонематичний слух, зорову увагу і пам'ять.

Лексика до заняття: пожежа, небезпека, бойова обслуга, вогнище, багаття, ватра, вогнегасник, рятувати, гасити, застерігати.

8. Тема: Звук (Й). Буква «Й». «Заповідники й заказники».

Мета: ознайомити з буквою «йот», яка позначає звук (й) – завжди м'який приголосний; вчити правильно читати слова з цим звуком; активізувати словник дітей словами, що відносяться до теми «Заповідники й заказники»; вправляти дітей у відмінюванні іменників, вживанні невідмінюваних іменників; вчити дітей будувати безособові речення (Смеркає. Влітку тепло.); розвивати мовне чуття.

Лексика до заняття: Державний заповідник, заказник; рідкісні, тварини; охороняється законом; Червона книга...

Квітень.

1. Тема: звукосполучення (ЙА). Буква «Я». «Квіти – окраса землі».

ніби свіже. Отака вона мамина трава.

– Яка ж наступна квіточка нас запрошує в гості? Чуєте її? Це м'ята. Ось вона. Якого кольору листя? Коли цвіте? Яку рослину нагадує?

– Росте м'ята на городах, в лісах. Корисна тим, що знімає зубний біль. Коли прикласти листя до голови, перестає боліти голівка, відвар п'ють від болю у шлунку. А розтерті листочки додають до вареників з сиром. Розпізнають м'яту за незвичайним запахом. Навіть цукерки м'ятні є. Куштували їх?

Гра «Якої квітки не стало?»

– Для того, щоб заготовити ці квіти на зиму, люди вставали раненько, збиралися гуртом і йшли в степ, ліс. Зрізали ці квіти тоді, коли вони цвіли і були з росою. Бо тоді вони мають найбільшу лікувальну силу. Добре в народі кажуть: «В степу хвороба не затримується. Бо степ квітами гірчить. Здоров'ям дихає! Тут і неба багато і сонця. Дивляться вони на тебе так любо своїми голівками, і шкода їх зрізати, але треба, в людині живуть вони здоров'ям». Обережно їх заготовляли люди, не всі зрізали, а залишали рослини для дальшого розмноження. Осипляться насінники і рослинка знову росте.

– А що потрібно, щоб вони росли?

На ромашці ось дошова краплина відпочиває. Давайте, з нею пограємося. (Діти під звучання музики передають один одному краплинку і відповідають).

Запитання:

1. Не тільки для лікування збирали люди трави і квіти. Як ви думаєте для чого? (В скриню клали, хатину прикрашали, щоб оберігали). Маленьку дитину купали в настоях трав і маля ставало схоже на квіточку. І в колисочку клали під подушку. Підійдіть до коліски: бачите, тут і м'ята, і полин, і безсмертник. Чудасію вони роблять: зле з очей знімають, сон дитини оберігають.

2.1. Коли збирали люди лікувальні рослини?

2.2. Як можна розпізнати лікувальну ромашку від інших ромашок?

2.3. З якою метою збирали квіти дівчата?

2.4. Як в народі називають материнку?

2.5. Де росте м'ята?

2.6. Для чого клали засушене зілля під подушку

моделі; збагачувати словник дітей безособовими словами: дніє, розвидняється, бракує, світає...; вчити дітей будувати безособові речення: Влітку тепло.; формувати інтонаційну виразність мовлення.

5. Тема: Букви «Є» «Я». Народна мудрість. Прислів'я.

Мета: учити дітей читати слова з буквами «Є», «Я» на позначення м'якості приголосного; вдосконалювати вміння будувати звуко-буквенні моделі; стимулювати дітей доречно вживати прислів'я, приказки, розуміти влучність моралі прислів'їв; знайомити дітей з усною народною творчістю свого регіону та інших країн; розвивати поетичний слух дітей, сприйнятливості до звучності.

6. Тема: Буква «Щш». Водойми. Риби.

Мета: ознайомити дітей з новою буквою, алфавітною назвою, дати знання про те, що ця буква позначає два звуки (Ш) і (Ч); вчити читати слова з новою буквою, речення, тексти; збагачувати словник дітей словами іншомовного походження найбільш вживаними в українській мові; вчитись утворювати різні форми ступенів порівняння прикметників: значно вищий, набагато кращий, куди кращий...; вдосконалювати фонематичний слух дітей.

Лексика до заняття: поплавці, вудочки, волосінь, гачок, рибалка; пощастило...

7. Тема: Буква «Ю».

Мета: ознайомити дітей з буквою «Ю», що означає сполучення двох звуків (ІУ); вчити будувати звукові моделі; аналізувати і читати слова з буквою «Ю» на початку складу; збагачувати словник дітей дієсловами недоконаного виду, які означають необмежену дію: писати, пояснити, наслідувати, вправляти у правильному вживанні наголосу в словах, виховувати мовне чуття.

8. Тема: Буква «Юю». Апостроф.

Мета: продовжити знайомство дітей з буквою «Ю»; дати уявлення про вживання букви «Ю» для позначення голосного (У) та м'якості приголосного; вивчити правило: після твердого приголосного звук (У) позначається буквою «Уу», а після м'якого – буквою «Юю»; аналізувати й читати

Ручею

Попередня робота: розповідь про лікарські рослини, читання легенди про ромашку, волошку, вивчення коліскової, вивчення гри «Пішли діти в поле», розучування першого куплету пісні «Стежка моя», розгляд ілюстрацій з книги «Лікарські рослини».

ХІД ЗАНЯТТЯ.

– Заходьте, мої любі! А я оце сама заколисую свою Даринку, допоможете мені? (Коліскова «Спи дитинко, бо покину...»).

– Нехай спить. А вас я хочу запросити на розмову з квітами. А які ви знаєте квіти? Так ці квіти дарують нам красу, а ще є такі, які дарують людям здоров'я і тим самим приносять в їхні оселі радість і щастя. Як вони називаються? (Лікарські). Чому?

– Оце недавно захворіла моя лялечка і вилікувала я її, дякуючи тим незвичайним лікам, які дарує нам природа. Їх дуже багато, а на сьогоднішню розмову запрошують нас деякі з них.

– Давайте пройдемося стежкою, яка приведе нас до тих квітів. А щоб веселіше було йти, заспіваєм пісню: «Стежка моя, в'ється стрічкою».

– А ось і квіточка нас зустрічає, і сестрички у лузі стоять, золотенькі очі, білі вії. Що це за квіти?

– По чому ви їх впізнали?

– Чому ця квітка має таку назву? (Бо є легенда про сестру і брата «Роман і Машечка»).

– Ромашка, діти, – це квітка ніжності, чистоти. Є декілька видів ромашок: декоративні, польові, а ми розмовлятимемо з лікарською. Давайте присядемо. Ось у мене маленький пучечок цих пахучих квіток, бо саме за ніжним запахом впізнають лікарську ромашку. Коли болить горло при простуді дуже добре полоскати його відваром квітів. І маленьких діток лікує вона, їм можна давати пити напій з ромашки, коли в них болять животики, і очі хворі добре промивати нею. Ось яку силу має ця тендітна квітка на тоненькій ніжці. А коли цвіте ромашка? Дівчатка люблять плести вінок з ромашки. Ось подивіться: але що це за квіточка поряд з ними? (Волошки).

Література.

1. А. М. Богуш. «Мова наших дітей». Київ «Радянська школа» 1989
2. Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку (програма та методичні рекомендації) Київ 1997
3. О. Я. Савченко «Умій вчитися». Київ, «Освіта» 1995
4. О. Я. Савченко «Розвивай свої здібності». Київ, «Освіта» 1995
5. О. Я. Савченко «Дидактика початкової школи». Київ, «Абрис» 1997
6. Г. Лаврентьева «Джерела доброти». Київ, «А.С.К» 1997
7. М. Вербови-Онух «Школа без сліз». Мюнхен – Львів – Торонто 1994 р.

Край неба палає,
Соловейко в темній гаї
Сонце зустрічає... (Тарас Шевченко)

Сонце заходить, гори чорніють,
Пташечка тихне, поле німіє... (Тарас Шевченко)

– Так вміло підбираючи слово до слова змальовує картини чарівної природи України у різні пори року Тарас Шевченко.

1-а дитина: ...І до білої хатинки,
Немов мати до дитинки,
Вийшло сонце, засвітило
І хатинку звеселило.
(Леся Українка)

2-а дитина: Вже сонечко в море сіда;
У тихому морі темніє;
Прозора, глибока вода,
Немов оксамит, зеленіє.
(Леся Українка)

– Чудово звучить наша мова у творах волинської поетеси Лесі Українки, яка з дитинства була чутлива до краси рідного краю і почала з ранніх літ писати вірші.

– Краса казкової волинської землі, солов'їної української мови живе у віршах та піснях сучасного поета, композитора, нашого земляка – Олександра Каліщука. (Вихователь і діти виконують пісню О.Каліщука «Рідний край»).

Текст пісні:

Люблю тебе, мій рідний краю,
Люблю, як матінку свою.
І вірним серцем я вбираю
Красу невимовну твою.

Люблю поля, ліси і гори,
Твої озера голубі.

А синє небо, наче море,
Так до лиця іде тобі.

– Тепле повітря, голубе небо, пахощі підсніжників, веселі струмки, спів птахів. – А яка весна? (За ширмою на дереві з'являється шпак з конвертом).

– Діти, поки ми з вами говорили про весну, до нас завітав весняний гість. А що за гість, відгадайте:

Хтось дивується, питає,
Що за пташка так співає?
Як горобчик цвіріньчить,
Мов сорока стрекотить,
А ще інколи буває,
Що кричить, немов сова!
Хто ж виспіває отак?
Та то ж так співає – (Шпак).

– А яких ще ви знаєте птахів, що в назвах їх є звук/Ш/? (Звуковий аналіз слова Шпак, повний розбір.)

– Діти, а що ви знаєте про шпака? (Розповіді дітей). Послухайте, як гарно сказано про шпака у цьому вірші:

Прилетіли шпаки,
Дорогі співаки,
Прилетіли весну зустрічати.
У шпаківнях нових
Скоро будуть у них,
Жовтороті, малі пташенята.

– Діти, наш гість не просто так завітав, а з листівкою. Давайте, прочитаємо. (Птахи пропонують ігри з пташиною школи). Давайте і ми пограємо в ці ігри:

1. «Зі слів скласти речення» (Діти діляться на три групи, для кожної конверт з набором слів).

а) Від березневих дощів земля квітне.

б) Весною вода – влітку трава.

в) Травнева роса краща од вівса.

2. Кросворд: (Пояснення завдань розв'язання кросворду)

Маленькі плоди,
Мов сережки повисли.
Червоні – солодкі,
Зелені – ще кислі. (вишні)

Вихователь: Підрастають діти. Дорослі, граючись з немовлятами, промовляють забавляночки, які викликають цікавість до дій, що супроводжуються словами рідної мови.

Гра-вправа «Голосно – тихо». (Вправління у зміні сили і тембру голосу). Забавлянка «Печу-печу хлібчик». (Коли вихователь піднімає «промінчик» вгору – діти промовляють слова забавлянки голосно, з поступовим підсиленням. А коли поволі опускає – говорять із зниженням сили і темпу голосу).

Вихователь: «Як дитина бігає і грається, так їй здоров'я усміхається» – мовить народна мудрість. Любили гратися і ваші батьки, так само, як і батьки ваших батьків, тобто дідусі і бабусі. Гра, як і рідна мова, також наш найдорогоцінніший скарб і його втрачати не годиться. Ігри нас знайомлять з навколишнім світом, народними звичаями. В них також закладена мудрість українського народу.

Нумо в коло всі малята,
Будем гру розпочинати.
А яку? Слід відгадати.

Загадка: Стебельце – шершава драбинка,
Усередині – чорна вуглинка,
Пелюстки блискучі, як лак.
Це квітне червоний... (мак)

Народна гра «Мак». (Діти стають у коло. У центрі – хлопчик. Навколо нього ходять і співають):

Ой на горі мак,
Під горою так;
Маки ж мої, маківочки,
Золоті голівочки,
Станьте ви так,
Як на горі мак!

Питають в один голос:
– Чи поспів мак?
– Ще тільки орю! – говорить хлопчик і показує,
як це робиться.
Знов і знов повторюють те саме, а хлопчик, показуючи,

– Ось і ми навчилися грати ігри пташиної школи, але шпак наш чомусь сумує. Як ви гадаєте, чому він сумує? Можливо хоче поселитись у свій будиночок? Щоб поселити птаха в будиночок треба виконати завдання: з даних букв скласти слово ШПВЯІАНК (шпаківня.)

7. Підсумок заняття.

Інтегровані ігри-заняття навчання грамоти, розвитку мовлення, ознайомлення з природою для дітей підготовчої групи. «Розвиваємо інтелект» № 1-10.

ЗАНЯТТЯ № 1

Програмовий зміст: Уточнити і закріпити знання дітей про вивчені букви (6-8 букв), використовуючи кубики та таблиці Зайцева. Вчити складати слова з вивченими буквами. Закріпити лічбу, розширювати та закріплювати знання про геометричні фігури та цифри.

Познайомити дітей з властивостями повітря. Розвивати увагу, зорову пам'ять, мислення. Виховувати інтерес до інтегрованих занять.

Матеріал: кубики та таблиці Зайцева, роздатковий матеріал з математики, геометричні фігури, робот Гек, м'яч, поліетиленові торбинки, склянки, трубочка, акваріум.

ХІД ЗАНЯТТЯ.

1ч. – Діти, сьогодні в нас буде незвичайне заняття. Ми будемо читати, розв'язувати задачі, ребуси, зустрічати гостей. Ось сьогодні до нас завітала... (Входить Зима, у руках торбинка з кубиками і чарівна паличка):

Стало біло навкруги
Я розпушую сніги,
Наганяю холоди,
Води сковую в льоди,
В дружбі з дітьми я всіма
Здогадальсь? Я ... (зима)

– А прийшла я до вас, щоб попрощатись. Мої внучки

Словесна гра «Знайомство із сонечком». (Вихователь роздає дітям жовті смужки із наклеєними картинками: поле, ліс, гай, сад... Діти, отримуючи картинку, називають своє ім'я і виділяють у ньому перший звук).

Дитяча гра «Живий промінчик». (Діти називають що зображено і складають сонечко з промінчиків. Проходять на місця).

Двоє дітей залишаються біля сонечка і по черзі промовляють:

1-а дитина: Де зелені хмари яворів
Зупинили неба синій став,
На стежині сонце я зустрів,
Привітав його і запитав:
– Всі народи бачив ти з висот,
Всі долини і гірські шпилі.
Де ж найбільший на землі народ?
Де найкраще місце на землі?

2-а дитина: Сонце усміхнулося здаля:
Правда, все я бачу з висоти,
Всі народи рівні, а земля
Там найкраща, де вродився ти!

Вихователь: Виростай, дитино, й пам'ятай:
– Батьківщина – то найкращий край!
(Д.Павличко «Де найкраще місце на землі?»).

– Для нас із вами Батьківщина – це наша рідна Україна. Вона в усьому, що нас оточує: в місяці, зорях, стежині, у кожному камінчику, деревці. Скрізь вам хороше, тому, що ви вдома, на своїй рідній землі, чуєте свою:

Солов'їну, барвінкову,
Колосисту – на віки –
Українську рідну мову,
Ту, що в дар дали батьки.

(Звучить фрагмент пісні «Наша мова солов'їна» у запису).

Вихователь: Діти, про що співалося в пісні?

ДОСЛІДИ

1. Набрати повітря в поліетиленову торбинку, помістити газовідвідну трубочку, вставити її у склянку з водою, здушуючи торбинку.

– Що бачите? (Бульбашки). Це повітря.

2. До дна склянки прикріплений папір. Перевернути склянку на дно акваріума з водою.

– Мокрий чи сухий папір? (Сухий).

– Чому?

Отже, повітря є всюди. (Крім космосу).

Бесіда з дітьми «Що найбільше сподобалось на занятті?»

ЗАНЯТТЯ № 2

Програмовий зміст: Уточнити і закріпити знання дітей про вивчені букви (зокрема К), використовуючи кубики та таблиці. Вчити складати слова з вивченими буквами.

Закріпити порядкову лічбу, розширити знання про геометричні фігури, вчити орієнтуватись в просторі. Допомогти дітям зробити відкриття щодо себе самих, свого організму. Розвивати увагу, мислення. Виховувати інтерес до інтегрованих занять.

Матеріал: кубики та таблиці Зайцева, картинки (собака, коза, корова). Настільний театр до казки «Ріпка», дидактична гра «Допоможіть Олі», іграшки.

ХІД ЗАНЯТТЯ.

- 1 ч. – Діти, послухайте приказку «Де цвіток – там медок»
- хто перший запам'ятав приказку?
  - назвати останнє слово у приказці;
  - назвати слова подібні за звучанням до слова медок (лужок, батіжок, пиріжок...);
  - який останній звук у слові медок?
  - відшукати кубик, що показує цей звук;
  - скільки складів у слові медок;
  - викласти це слово з кубиків.

Робота з картинками. (Діти викладають з кубиків назви своїх картинок).

– Дидактична гра (д/г) «Знайди своє слово».

– Придумати слова, що відповідають на питання «Що

рослина, лікує людей).

– А чому вона так називається? (Один бік листка гріє, як мамина долонька, а верхня сторона листка – холодить, як зимовий вітерець, як зла мачуха).

У проміннях сонця ніжних,
Край веселого струмка
Білий, росяний підсніжник
Раптом блиснув з-під листка.
Отакій малий неначе,
Ледь прокинувся від сну,
Тихий, тихий, а одначе
Він привів до нас весну.

Уявіть, діти, що перед вами куточок лісової галявини. (Розглядають сюжет лісової галявини). Ще де-не-де лежить сніг, але в повітрі вже пахне весною. Весело передують синички, сонечко кидає на землю теплі, ладні промінчики. І ось один промінчик потрапив на невеличкий горбочок снігу – сталося диво. (Педагог розкриває ватний горбочок, з-під якого визирає підсніжник). Що за диво-квітка визирнула з-під снігу? (Підсніжник).

– Діти, що ви робите, коли просинаєтеся? (Відкриваємо очі, потягуємось). Так і підсніжник: підвів свою голівку, відкрив очі, простягнув свої ручки-листочки до сонечка. І стало йому добре та затишно. Оглянувся підсніжник навколо і побачив...

– Як ви думаєте, діти, що побачив навколо себе підсніжник? Діти розповідають, наприклад:

«Підсніжник підняв голівку і відчув, як теплий, сонячний промінчик зігріває його. Він подивився навколо і побачив, що навкруги ростуть такі ж самі ніжні та гарні квіточки. Весело стало підсніжнику. Маленькі пташки теж весело шебетали, повсідавшись на гілочках кущика. Вони раділи весняному теплу. А поруч нього сиділо маленьке зайча, що грілося на сонечку. Воно з цікавістю розглядало таку ніжну квіточку. – Хто ти така? – Запитало зайченятко. – Я – перший вісник весни, – відповіла дивна квіточка».

Трое-четверо дітей розповідають свої оповідання.

– А зараз, діти, давайте в малюнках відтворимо ваші розповіді про те, що побачив навколо себе підсніжник в

Скільки тут у нас гостей!
Давайте ж привітаємось
Підтягнемось, заправимось.

– У нас сьогодні незвичайна зустріч. Вам буде потрібно розв'язати ряд завдань. За кожну правильну відповідь ви отримаєте трикутник. Ці трикутники непрості, за них можна придбати речі в нашому магазині. Чим більше трикутників ви одержите, тим більше речей ви зможете купити у магазині. (Діти розглядають іграшки, книжки, кульки і т.д. і скільки вони коштують).

– А ще наша зустріч незвичайна тим, що у нас в гостях електронний робот Гек, який і приніс всі ці завдання. А ще він приніс вірш про себе.

Електронний робот я.
Гек – таке моє ім'я.
Хочу я дружити з вами,
З завтрашніми школярами.
Адже кожному вам, діти,
Рахувати треба вміти.
Ви, не проти друзі, бачу
Порозв'язувать задачі?
До комп'ютерів мерщій.
Ой, а де ж це наш Андрій?

Андрій: Тут я тут, мої малята,
Любі хлопчики й дівчата?

Вихователь: А ну ж, діти, покажемо що ми вміємо.

ЗАДАЧІ:

1. Ой, було ж у нас мороки:
Посварились дві сороки.
На їх шум ще дві примчало
Скільки разом сорок стало?   Відповідь: – 4
2. На лужку пасуться гуси.
Їх насє мала Маруся.
П'ять гусей ще біля броду,
Двоє вже ввійшли у воду.
Ми питаємо дітей

налювати поскладове читання, читання ребусів. Підтримувати бажання майбутніх першокласників складати творчі розповіді за поданим сюжетом.

Відповідно до задуму, розміщення об'єктів у просторі, загальної композиції, закріплювати навички дошкільнят відтворювати природничу тематику в малюнку, самостійно добирати формат паперу, необхідні матеріали та техніку. Сприяти вихованню стійких інтересів та нахилів до зображувальної діяльності, розвитку творчої спрямованості, естетичного смаку.

Виховувати любов та бережне ставлення до природи, рідного краю.

Матеріал до заняття:

демонстраційний – ребуси (весняні місяці), кошик з квітами (для викладання слів-означень), сюжет лісової галявини.

індивідуальний – тонований листок паперу, фарби, вода, серветки, пензлі для клею та фарб, олівці, фломастери, клей, ялинки, виготовлені попередньо дітьми шляхом оригамі, зображення тварин.

ХІД ЗАНЯТТЯ

– Діти, все прокидається вранці і починається новий день. А чи знаєте ви, коли прокидається від сну природа? (Природа прокидається весною).

– А хто може розбудити природу? (Тепле сонечко, щебіт пташок, дзюрчання струмочків, весняний вітерець...)

– І до нас сьогодні у групу через відкрите віконечко залетів легкий, весняний вітерець і став нашіптувати мені на вушко... Що ж він міг мені сказати? (Розтанув сніг, прилітають з теплого краю граки, шпаки, жайворонки, оживають дерева, сонечко тепліше гріє, зацвітають перші весняні квіти, прийшла довгождана весна).

– Діти, і нас не обминула весна-красна. Ось який гарний кошик нам підготувала. А в кошику, подивіться, бутони квітів. Та вони якісь незвичайні. В середині кожної квіточки є пелюстки. Розкладіть пелюстки за порядком (в цьому вам допоможуть цифри). А тепер переверніть пелюстки іншим боком. Що вийшло? (Слова). Прочитаємо їх та спробуємо відтворити словами красу та своєрідність

намальована фігура, що складається з певної кількості маленьких кубиків. Поруч – та ж фігура після того, як з неї витягли кілька кубиків. Підрахуйте, скільки їх не вистачає у кожному окремому випадку

1-2	3-4	4-5
2-3	4-5	5-6

Вихователь: Дуже цікаве слідуюче завдання. Електронний робот Гек розклав на столі різні речі. Він хоче, щоб ви сказали, що з цих речей притягне магніт, а що ні. Придивіться на малюнок. Художник переплутав тіні. В чому він помилився? Діти виконують завдання.

Вихователь: Слідуюче завдання-гра називається «Заселяймо будинок». На кожному поверсі повинно жити стільки жильців, скільки показано цифрою на будинку. На кожному поверсі намальовано стільки жильців, скільки вже в'їхало. Допоможіть П'ятачку домалювати стільки жильців, скільки ще повинно в'їхати на кожний поверх. Діти виконують завдання.

Вихователь: Завдання «Веселий кросворд».

1. В середньому квадраті поставте те, що росте на дереві.
2. В правому верхньому те, що літає.
3. Посередині зверху те, що стрибає.
4. В лівому верхньому – гриб їстівний.
5. В правому середньому – гриб отруйний.
6. В лівому середньому те, що плаває.
7. Посередині знизу – свійську пташку.
8. В правому нижньому, що росте на кущі.
9. В лівому нижньому щось таке в назві якого є звук «Д».

Вихователь: Остання гра називається «Марс». Грати будете в неї на комп'ютерах. Побачимо, хто ж з вас найвлучніший стрілець. Протягом усього часу за кожну правильну відповідь діти отримують трикутники.

Вихователь:

– Діти, а тепер порахуйте, скільки трикутників ви

- Хто скаже, де тут мама, а де маленьке пташеня? (Різні думки дітей).

Пояснення до картини: Це доросла пташка плиска, а в гнізді маленьке зозуленятко. Насправді воно більше від дорослої пташки.

А чому воно опинилося в гнізді плиски? Тому, що зозуля ніколи не висиджує своїх малят, а підкидає їх у гнізда інших птахів, зокрема малих. Птахи погано знають свої яйця, тому дуже рідко викидають зозулячі яйця із гнізда. А от у зозуль в процесі еволюції розвинулось дивне пристосування - їх яйця і за розміром і за кольором схожі на яйця тих птахів, у гнізда яких вони їх підкидають. Це і є тасмунія зозулі. З'явившись на світ, пташеня зозулі викидає з гнізда на землю яйця або пташенят і стає власником гнізда. Весь корм, що несуть названі батьки, дістається йому. Пташеня швидко росте і незабаром виростає більше за своїх «батьків», але це не заважає їм годувати свого приймака, хоч тоді доводиться сідати йому на спину, щоб досягти до дзьоба.

Підсумок заняття.

ЗАНЯТТЯ №10.

Пр. зміст: Закріплювати знання дітей про вживання букви В. (На початку, всередині, в кінці, великої, малої).

Уточнити знання дітей про задачу, її структуру, вчити розв'язувати задачі. Ознайомити дітей із павуком. Розвивати увагу, мислення, уяву в «Монгольській грі». Виховувати інтерес до інтегрованих занять.

1 ч. Гра «Назви іншим словом»
виноград - він
вишня - вона
відро - воно

(Діти одночасно викладають інші слова із кубиків).

- Чим подібні ці слова?

- А тепер впізнайте звук В у словах: кавун, дерево, трава. Читання за таблицею: лев, вів, мив.

Гра «Злови слово з м'яким приголосним»: вода, вітер, буквар, барвінок, звір, вовк, Віктор.

- Яке слово, з перелічених вище, пишеться з великої

«граються». А хто грається? (Діти придумують речення).

- Гра «Докінчимо речення»:

Яскраво сяє.... (сонце)

- На траві блищить.... (роса)

- Голосно щебечуть.... (птахи)

- На дошці схема речення: (діти працюють за схемою).

2 ч. Ой, погляньте хто до нас завітав!

Це олівець-малювець. А приніс він нам свої малюнки: (Розглядаємо, що всередині і біля нього).

- знайди, як перший;

- знайди два однакових;

- чим відрізняються будинки;

- якої фігури не вистачає.

- А тепер погляньте на цю головоломку і скажіть, порухавши, скільки трикутників?

3 ч. З усіма завданнями ви справилися добре.

А чи знаєте ви:

1. Хто швидше махає крилами - джміль чи комар?

Як це можна визначити?

2. Чи всі звичайні комарі (самці і самки) однаково шкодять людині?

3. Що станеться з бджолою, коли вона ужалить людину? (Словесне уточнення дитячих відповідей).

Підсумок заняття.

ЗАНЯТТЯ №5

Програмовий зміст: Розширювати і закріплювати знання про речення, вправляти у складанні речень з різної кількості слів:

Розширити уявлення дошкільників про різноманітних екзотичних тварин. Розвивати логіку мислення, уяву, увагу. Виховувати інтерес до пізнання нового.

1 ч. Послухайте текст і порахуйте скільки в ньому речень: «Похолоднішало. Люди поспішають зібрати фрукти і овочі.

ЗАНЯТТЯ №6

- Забрати всі, крім 4;
- Як можна записати за допомогою цифр і знаків:
($5-1=4$).
- На дошці 7 трикутників.
- Забрати всі, крім 5. (Викладають самостійно).
- Діти, якщо я розріжу яблуко наполовину, то скільки частин я отримаю?
- Скільки геометричних фігур я виставила на дошці?
(Круг і коло).
- На яку букву подібні ці фігури?

- 2 ч. Слухають слова: Оля, окунь, овал, орати.
- Чим подібні ці слова?
  - Хто зможе їх повторити в тому порядку, що я.
- Читають на кубиках: ОСА – ОСИ
- Чим відрізняються ці слова?
- Придумування слів, що починаються на О і відповідають на питання.

Що?	Хто?
Назва міста	Хлопчик
Дари осені	Дівчинка
Шкільне приладдя	Комаха
Більше за море	Тварина
Нагороди	Риба
Геометрична фігура	Пташка

Загадка: Віконця то зачиняються, то відчиняються
(Очі).

- 3 ч. Що ви знаєте про очі тварин? (Картина крокодила).
- Що означає вислів: проливає «Крокодилячі сльози».
- Цей вислів став давно відомий. Говорять так про лицемірну людину, що удавано сумує за товаришем, якому заподіяла зло. Крокодили й справді проливають багато сліз, але не із жалю, а від надмірної кількості солей. Людина не може пити морську воду. Чому? А крокодили п'ють. Але ця сіль вміть виділяється залозами, які розміщені біля очей крокодила. Коли вони працюють на повну силу, здається ніби жорстокий хижак плаче гіркими сльозми.

Завдання. Ознайомити дітей з буквою «А», вправляти в придумуванні слів на задану букву. Уточнювати та закріплювати суміжні числа, склад числа в межах 5. Розширити знання дітей про особливості поведінки деяких тварин. Виховувати інтерес до інтегрованих занять.

- 1 ч. Вірш:
- А – а – а, яблучка два,
два яблучка червоненькі
несе донечка до неньки
а – а – а, яблучка два.
- Чим починається вірш? (звуком «а»)
  - Чим кінчається вірш? (словом «два»)
  - Який звук чути в кінці слова «два»? (а)
  - Якою буквою позначається звук «а»? (відшукати кубик)

- Послухайте і скажіть, де ми чуємо звук «а» в таких словах: кавун, груша, агрус.
- Подивіться на кубики. Давайте спробуем прочитати:
А Н Т О Н, А Г Р У С.
- Гра «Велика і мала буква» (дві команди).
- Послухайте слово: б а р а б а н.
- Порахуйте скільки звуків «а» чути в цьому слові:

- 2 ч. Завдання: Знайти цифру 3.
- Зліва і справа положіть її сусідів;
  - зверху цифру більшу на один, ніж 4;
  - знизу цифру меншу на один, ніж 8;
  - зліва від 5 цифру, що відповідає числу хлопчиків у задачі: «Мчаться на санчатах четверо малят. Трое з них дівчатка. Скільки ж тут хлоп'ят?»;
  - зліва і справа цифри 7 викласти її сусідів;
  - яка цифра лишилася?

1 5 9
2 3 4
6 7 8

- Гра «Яке число пропущено?».
  - Скласти всі цифри крім 6 і 9.
- Чим відрізняються ці цифри?

Дні стали коротші. Листя жовтіє і осипається».

- Про яку пору року говориться в тексті?

- Якими словами можна назвати осінь?

(Щедра, багата, золота, рання, пізня, дощова...).

- «Гра із словами» (Ці предмети ви можете побачити у групі, або уявити).

1. Круглий, великий, блакитний, гумовий. (М'яч).

(Придумайте речення із словом «м'яч»).

2. Жовтоблакитний, прямокутний, шовковий.

(Прапор).

(Придумайте речення).

3. Про кого можна сказати такими словами: люба, добра, рідна, дорога, найкраща. (Мама). (Придумайте речення).

Отже, ви повинні пам'ятати, що в реченні завжди щось про когось або про щось повідомляється.

2 ч. А от про що розповідатимуть вам ці картинки, що я роздам. (З книжки «Розвивайте розум дитини» серія «Загадкові малюнки»).

- Гра «Колумбове яйце».

3 ч. Діти, ви любите слухати щось цікаве? А що цікаве ви запам'ятали з попереднього заняття?

- Що знаєте ви про жабу?

- У якої тварини довший язик і вона його викидає під час діставання їжі? (Ілюстрація хамелеона).

Це деревний плазун. Може одним оком дивитися вгору і вперед, а другим – униз і назад. Це дає можливість добре відшукувати здобич. Він змінює забарвлення залежно від фону навколишнього середовища, а також від подразнення.

Інколи людей називають хамелеонами – ті, що змінюють поведінку, пристосовуються відповідно певних обставин.

Відчувши небезпеку, хамелеон набирає загрозової пози, із сильним шипінням роздуває легені і враз збільшується в об'ємі, змінюючи свій зовнішній вигляд. Живуть вони в Африці, на острові Мадагаскар, Іспанії.

Підсумок заняття.

ЗАНЯТТЯ №9.

Завдання. Уточнити знання дітей про вживання букви М; вчити складати чистомовки на заданий звук. Закріплювати знання дітей про структуру задачі. Розвивати мовлення, пам'ять, уяву. Виховувати інтерес до інтегрованих занять.

1 ч. Слова: килим, м'яч, сумка.

- Які звуки я виділяю в цих словах?

- Знайти кубик, що позначає цей звук.

- Читання за таблицями: мама, мамо і т.д.

Гра «Читай навпаки» (Кубик М).

Придумування чистомовок:

ам – ам – ам – я усе продам,

ом – ом – ом – залий молоком

ум – ум – ум – який сильний шум.

На дошці схема речення: _мамі   .

- Скільки слів у реченні? (Придумування речень).

2 ч. Багато гарних речень ви придумали про маму, а послухайте, що я скажу: «Є у мами 2 дочки і 4 синочки. Скільки діток має мама?»

- Що я розповіла?

- Скільки частин має задача?

- Розв'язати задачу біля дошки.

- Андрійко підійде і покладе на стіл пару кубиків, а Оленка покладе на 1 більше. Скільки всього кубиків? (2+3=5).

Аня забере всі кубики, крім 1. (5-4=1).

3 ч. Молодці діти, гарно справилися із завданням. Ваші мами будуть задоволені. Але не тільки діти мають своїх мам, а й звірі, птахи і комахи також мають мам. Вони, як і люди, піклуються про своїх малят, адже вони старші, сильніші і більші. Але й малята стараються допомогти своїм батькам: ходять в магазин і т.д.

Ось погляньте на цю картину (Плиска біля гнізда із зозуленятком).

Яке число більше?

3 ч. Хто зможе назвати 9 тварин? (Діти називають).

Хто зможе повторити назви тварин у такому порядку, в якому я назву: ведмідь, собака, кінь, кіт.

- Чому ведмідь не п'є воду цілу зиму?

На слідах яких хижих звірів нема відбитків кігтів? (Лев, тигр, леопард).

Як п'є воду слон?

Чому собака, коли йому жарко висуває язик, а кінь ні?

Підсумок заняття.

ЗАНЯТТЯ №7

Завдання. Ознайомити дітей з буквою «У». Вправляти дітей у читанні слів з вивченням буквами. Уточнити склад числа 5. Розширювати знання дітей про частини доби. Ознайомити з особливостями поведінки пташки – сови. Розвивати психічні процеси. Виховувати бажання вчитися.

1 ч. Загадка: Дві матері по п'ять синів мають (Руки). На столі окремі кубики, обернені до дітей. Діти пробують викласти відгадку.

- Скільки складів у слові? Чому?

- На якому кубіку розміщена буква «У»?

Запам'ятати слова з вірша, у яких чується звук «У»:

Посадив Петрусь вербичку
Зелененьку, невеличку,
Щоб над стежкою росла,
Кучерявою була.

- Без верби і калини нема України.

- В яких словах ми чуємо звук «У»?

- З якої букви пишеться слово Україна?

- А ми хто? (Українці).

- З якої букви пишеться це слово?

- Велика чи мала буква у таких словах: Уляна, ураган, урок, Урал.

Викласти слово з кубиків: КУЛАК.

2 ч. - Порахувати, скільки букв у цьому слові;

- Позначити число букв цифрою на столі;

- З яких букв складається це слово: голосних і приголосних.

- Визначити склад числа 5.

- Які ще можливі варіанти?

Гра «Частини доби». (Прямокутник накреслений на підлозі, поділений на 4 частини. У кожній частині лежить папір: білий - день, чорний - ніч, синій - вечір, жовтий - ранок). Читаю вірші про різні частини доби, а діти стають у відповідні частини прямокутника.

3 ч. Ми вдень гуляємо, працюємо, а яка ж пташка діє навпаки? (Сова).

Великі очі на великій голові. Ноги і пальці опірені до кігтів. Сови завжди літають безшумно. Дивовижна конструкція крил. По передньому краю тягнеться гострий гребінь, який під час розмаху крил гальмує потік зустрічного повітря, відхиляє його вбік і таким чином гасить шум. Задній край крил також має своєрідний глушник - м'яку бахрому, яка знищує повітряні завихрення позаду крил. Також пухнасте оперення діє за принципом глушника. Почути наближення сови зовсім неможливо, навіть якщо вона пролітає над вами так низько, що її можна схопити руками.

ЗАНЯТТЯ №8.

Завдання. Уточнити знання дітей про вживання букви «О». Вправляти у викладанні слів з кубиків. Систематизувати знання дітей про математичні знаки, вчити розв'язувати прості математичні задачі. Розширити знання дітей про екзотичних тварин. Розвивати психічні процеси. Виховувати зосередженість, посидючість.

1 ч. На дошці знаки: -, -, =.

- Як назвати одним словом?

Група предметів: 3 трикутники і квадрат.

- Як і які знаки можна застосувати до цієї групи?

(3+1=4)

На столі 5 кружечків.

отримали. Пропоную зайти в наш «магазин» і купити за них речі, які сподобалися вам.

ЗАНЯТТЯ №4

Програмовий зміст: Уточнити знання дітей про слово, речення; розширювати, закріплювати знання дітей про плоскі геометричні фігури, про різні параметри величини; розвивати пізнавальну активність, логіку мислення, уяву; виховувати інтерес до пізнавальних занять.

ХІД ЗАНЯТТЯ.

1 ч. Називаю: дерево, стіл, діти, хліб.

– Що ви чули? (Слова). Тепер ви придумайте слова.

Загадки, в яких не вистачає одного слова:

– У кого лапки з подушками,
Як ступа – ніхто не чує,
Тихо крадучись, полює,
І маленькі сірі мишки, утікають геть від ... (Кішки)

– В темнім лісі проживає,
Хвіст рудий пухнастий має
Їй на місці не сидиться,
Як зовуть її?.. (Лисиця).

– Ой, яка ж вона гарненька, пишнохвоста і руденька,
не звірятко – просто диво, невгамовне, пустотливе,
вгору-вниз, на гілку з гілки... хто це буде діти?
(Білка).

– Молодці! Ви зуміли дібрати потрібні слова. Зараз ви зростаєте, кожного дня вчитеся все краще говорити і далі дізнаватиметесь про все нові й нові слова. Усі слова завжди треба вимовляти чітко, виразно, правильно. Ось зараз я покажу вам кілька малюнків, а ви називатимете слова, якими ці предмети називаються. (Посуд, квіти...).

– Досі ми називали окремі слова, а коли ми про щось розповідаємо, тоді вимовляємо не окремі слова, а пов'язуємо їх, щоб сказане нами було зрозумілим. Наприклад, слово

букви? Чому?

– Подумайте і скажіть, яке слово «зайве» в даному ряді: Москва, Вінниця, Черкаси, Київ? Чому?

2 ч. Про ці міста я склала задачу: «На аеродромі у Києві стояло 3 літаки. Через деякий час з Москви прилетіло ще 2 літаки. Скільки стало літаків?» (Розв'язання біля дошки).

– Хто складе задачу навпаки? (Самостійний розв'язок).

– «Монгольська гра».

3 ч. Загадка: Один цікавий хитрунець
Сплів химерний ятірець,
Ятірець легкий, як пух,
Не для рибок, а для мух. (Павук)

(Підказка за таблицею).

– Що ви знаєте про павука?

Павуки – хижаки. Для них характерним є утворення павутини, яка виділяється у вигляді рідини з павутинних бородавок, розмічених на черевці і відразу ж на повітрі застигає у вигляді тонкої нитки. Павутина є матеріалом для створення ловильних сіток-тенет.

Як же живляться павуки? Коли до тенет попадає муха, павук швидко прямує до неї. Вбиває здобич отрутою із залози, що відкривається із верхньої щелепи. Потім повертається назад на своє місце, очікуючи, поки подіє отрута, а тоді знову повертається і починає смоктати сік із мухи.

Народні прикмети:

1. Багато павутини осіннього ранку – на тепло.
2. Павук забився в павутину і припишк – не виходьте з дому без парасольки.

Інтегроване заняття «Посмішка весни» (розвиток мовлення, зображувальна діяльність, ознайомлення з природою).

Підготовча група.

Програмовий зміст: Ознайомити дітей з основними прикметами весни. Розширювати словниковий запас дошкільників образними словами, означеннями; вдоско-

Скільки разом є гусей? Відповідь – 7

3. Киця й котик залюбки
Випікали пиріжки.
Киця з тіста три зліпила,
Котик з снігу цілих п'ять
Скільки всіх, малеча мила,
Пиріжків вони з'їдять? Відповідь – 3

4. Посадив ведмідь в лісочку
Шість берізок, три дубочки,
Рахувати сам не вмів
І зозулю попросив.
Почала вона літати,
Почала вона кувати.
Та не може полічити,
А ну ж ви допоможіть! Відповідь – 9

5. По дорозі зайчик біг,
Ніс сім яблук на пиріг.
Двоє впало, покотилось
Скільки яблук залишилось? Відповідь – 5

6. Було у Марини сім ягід малини
Шість ягідок з'їла.
А скільки лишила? Відповідь – 1.

Вихователь: Переходимо до другого завдання.

На малюнку № 4 діти тримають собак. Дізнайтесь, будь ласка, хто господар пуделя?

Діти: Хлопчик в синій футболці.

Вихователь: На малюнку №10 дізнайтесь, будь ласка, у кінці якої доріжки курка знайде курча?

Діти: В кінці другої доріжки.

Вихователь: Розгляньте малюнки із серії №3. Чи добре намалював їх художник? Знайдіть помилки.

Вихователь: Серія 9.

– Скільки кубиків на малюнку 3?

– Скільки кубиків на малюнку 4?

Вихователь: Серія 10.

Розгляньте малюнок 2. У лівому верхньому кутку

весни. Весна яка? (Діти читають слова – зелена, гомінка, голуба, красива, квітуча, рухлива, дощова, похмура, сонячна, стрімка, дзвінка, ніжна, пахуча, вітряна...).

– Молодці, діти. Ось якими гарними словами можна назвати красуню весну!

– А які прислів'я про весну ви знаєте? (Діти говорять прислів'я).

– Приходить весна до нас не сама, а із своєю свитою та сторожею: трійкою погожих парубків. А як їх звати, ви дізнаєтеся, коли прочитаєте ці ребуси (Березень, квітень, травень).

– Діти, чому перший місяць весни називається березнем? (Пробуджуються берізки від зимового сну, починається у берізок сокорух, бруньки стають більшими...).

– Як називали цей місяць у давнину? (Протальник, капельник, марець. А ще про березень говорили, що він березовим віником зиму вимітає, а весну в гості запрошує).

– Що ви можете сказати про квітень місяць? (В цьому місяці зацвітає багато різноманітних квітів: анемони, кульбаби, первоцвіт... Куди не глянь – скрізь вода, настає весняна повінь).

– А чим же місяць Травень поміж братами славен? (Іде і весело співа, дощами землю полива, зацвітають сади, скрізь буяє трава, зелень).

– Найпримхливішим з усіх весняних місяців є місяць березень. Недарма в народі кажуть: «У березні шість погод надворі: сіє, віє, крутить, мутить, зверху лєє, знизу мете». Але, не зважаючи на це, всі з нетерпінням чекають цього місяця, тому що саме березень пробуджує природу з довгого, зимового сну. А допомагають йому і сонечко, і дощик, і дуже сміливі та сильні весняні квіти.

– А ви знаєте, в чому їхня сила? (Вони не бояться морозів, снігу, зимового, холодного вітру). Як одним словом можна назвати такі квіти? (Первоцвіти). Послухайте слово: «Первоцвіти». Що воно означає? (Первоцвіти – зацвітають першими).

– Назвіть ці квіти-первоцвіти. (Сон-трава, проліски, підсніжники, мати-й-мачуха).

– Діти, чим відрізняється мати-й-мачуха від інших рослин? (Спочатку з'являється жовтенький цвіт, а лише після того, як відцвіте, з'являються листочки, це – лікарська

робити?»

2 ч. (На столі настільний театр до казки «Ріпка»).

- Хто рвав ріпку? Скільки їх?
- Яка по порядку бабуся, внучка?
- На якому місці стоїть мишка? (Остання).
- На яку геометричну фігуру схожа ріпка?

Погляньте навкруги, які предмети в групі подібні на якісь геометричні фігури?

- Д/г «Допоможіть Олі». (Геометричні фігури).
- Д/г «Знайди іграшку». (Орієнтація в просторі).

Розв'язування цікавих задач.

3 ч. Загадка «Горщик розумом багатий, сім дірок у нім видати». (Голова). Відгадку допомагає знайти «чарівна» паличка.

- Для чого людині очі, рот, вуха, ніс? (Окреме коментування).

- Гра «Покажи правильно».

ЗАНЯТТЯ №3

Програмовий зміст: активізувати програмну діяльність, розвивати рефлексію мислительних дій та операцій; виховувати в дітей інтерес до математичних і мовних завдань.

Матеріал: «Магазин», іграшки: електронний робот, трикутники для оцінки знань дітей, демонстраційний матеріал: таблиця, ілюстрації, магніт, металеві предмети, дерев'яні предмети.

Роздатковий матеріал: книжки Ю.З.Гільбух, В.А.Георгіївська «Розвивайте розум дітей», таблиці з книжки «Обучение с увлечением», картки кросворду.

ХІД ЗАНЯТТЯ.

Перед заняттям діти грають у гру «Замри».

Вихователь:

Годі, діточки, гратись
На заняття слід збиратись.
Ой, погляньте-но гей-гей

цей весняний, теплий, сонячний день. (Самостійна робота дошкільників).

Звучи, рідна мово!

Заняття з розвитку мовлення для підготовчої групи.

Мета: розширити і поглибити знання дітей про красу і силу рідної мови, про те, що вона пісенна, багата прислів'ями, загадками; про художнє слово класиків української літератури Тараса Шевченка, Лесі Українки. Розвивати інтерес до сучасної творчості. Виховувати любов до рідної мови, почуття гордості за свій рідний край.

Матеріал до заняття: жовтий круг – сонечко, смужки – картинки із зображенням природи України, промінці – жовті стрічки, «пелюстки» квітки маку із надрукованими словами прислів'я, магнітофонний запис пісні «Наша мова солов'їна».

ХІД ЗАНЯТТЯ

Вихователь: Усіх вас, малята,
вітаю я щиро.
Прошу у господу
з любов'ю і миром.

(Вихователь організовує дітей у груповій кімнаті).

- Любі діти, вітаю вас із сонячним днем чарівниці-осені. Весело посміхається сонечко, вся природа радіє разом з нами

Дзвенить піснями ранок,
купається в росі,
а сонечко з-за хмари
дивується красі. (Дмитро Чуб)

Всі: Доброго ранку, сонце ясне!
Доброго ранку, сонце красне!
Доброго ранку, сонце-друзе,
Ми тебе всі любим дуже!

І ви навколо подивіться та веселенько посміхніться.
Сонечко дякує вам за посмішки і шле свої яскраві промінчики.

Снігурочки і сестра Завірюха вирушають на Північ. Мені час наздоганяти їх. А в дарунок я вам лишаю ось цю чарівну паличку і торбинку. Через рік я знову вернуся до вас і побачу, які ви стали кмітливі, уважні і старанні. (Виходить).

- Розглядаєм кубики: золотий, тверді і м'які приголосні.

- Вірш:

Ромашки рвати ми ходили
Над річкою в рясній траві,
І раптом равлика зустріли
Із ріжками на голові.

- який звук найчастіше повторюється?
- відшукайте кубик з буквою, що позначає цей звук;
- читаєм склади на кубіку;
- придумування слів на даний звук, визначаючи місце звука в слові;
- читання складів та слів по таблицях. (Чарівна паличка допомагає читати).

2 ч. До нас хотів прийти на заняття робот Гек, але він не має часу, тому надіслав свою фотографію і завдання для дітей.

- розглядаєм фотографію Гека
- демонстраційний матеріал (матрьошка, поросля). З яких геометричних фігур складається їх тіло? (кількісна лічба).
- Д/г «Чи вмієте ви рахувати» (з м'ячем). Доки ми грали, вітерець-пустунець залетів до нас у групу і переплутав нам цифри. (Діти викладають натуральний ряд чисел).
- Д/г «Хто більше побачить?»
- Д/г «Хто перший придумає описову загадку про геометричну фігуру»

- 3ч. - На яку геометричну фігуру подібний м'яч? (Кулю).
- Що станеться з м'ячем, коли його проколоти? (Вратить форму кулі).
  - Чому? Що є в середині м'яча? (Повітря).
  - Де ще є повітря?
  - Для чого потрібне повітря?

- З чим порівнюється наша мова?
- Українська мова неповторна, мелодійна,

багата.

А ще яка?

Мовна гра «Підбери слово» (діти стають в коло, передають один одному «сонячний промінець» і промовляють прикметник до слова «мова»).

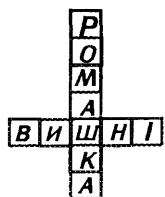
Вихователь: Словами можна сказати про нашу землю, бажання, настрій, мрії, а слово до слова – і зложиться мова, яку пізнаємо ще з колискової маминої пісні.

Дитина читає вірш М.Сингаївського «Коліскова мені й землі»:

Коліскова пісня, коліскова –
То найкраща материнська мова.
Пахне вона м'ятою і цвітом,
Чебрецевим і суничним літом.
Пахне молоком і споришами...
Скільки в ній ласкавості і шани!
Скільки в ній тривожності людської,
І надії, і сивини гіркої!..
Коліскова пісня, коліскова –
То щаслива материнська мова.

Вихователь: Дитина малесенька, вона ще не розуміє маминих слів, але відчуває лагідність маминого солов'їного голосу і стає ніжною як квіточка, що тягне свої пелюстки до сонця. (Діти виконують колискову «Люлі-люлі, мій синочку»).

Люлі-люлі, мій синочку,
Справлю тобі колісочку.
Справлю тобі колісочку,
Та й повішу на дубочку.
Сонце зійде – обігріє,
Роса впаде та й скупас,
Листок впаде та й укрис,
Вітрець стане – заколише,
Птах прилетить – заспіває.

Я на сонце дуже схожа –
Золотиста, ніжна, гожа.
Я щоранку розквітаю.
Промінцями всіх вітаю.
Відгадати всім неважко.
Що за квітка я? (ромашка)

– А зараз давайте спробуємо самостійно скласти кросворд. Давайте візьмемо за основу слово «Шпак». З кожним звуком цього слова утворіть нове – назву птаха. Звук може знаходитись на початку, всередині, або в кінці слова.

– В пташиній школі з'явився дід-Буквоїд, який не вчить букви, а пожирає. (Пропоную дітям відновити слова, роздаю картки з словами, щоб зробити звуковий аналіз: лоша, груша, шишка, каша, мішок, машина, порошок, шофер, ромашка, мурашка, кошик. (Діти дописують букви і роблять звуковий аналіз).

3. Утворіть нові слова від поданих: Мак – рак, бак, лак, так, гак; Тік – рік, сік, бік, вік, пік, лік; Мило – шило, жило, нило, рило, вило; Вата – хата, Ната, лата; Нити – мити, лити, шити, рити, жити; Чай – рай, май, хай, гай, дай, пай.

4. Доберіть слова, що характеризують спів різних пташок: (щебече, каркає, цвірінчить, тьохкає, свистить, кряче, гелгоче, воркує, шипить, курличе, стрекоче, бринить.)

5. У цих словах всі букви переплутались. Якщо розставити їх правильно, прочитаєш назви птахів:

АЛЕКЛЕ
ПШКИАР
УШЛАК
ДІВЬЛЕ
ПАШК

6. Назвіть слова, що передають шум весняної води: шумить, дзвенить, дзюрчить, співає, хлюпає, вирує, клекотить, булькає, кипить.

що він робить, відповідає:

- Ще тільки сію.
- Ще тільки заволочую.
- Ще тільки прополюю.
- Ще тільки поливаю.

Нарешті каже: – Поспів! (Тоді всі удають, ніби зривають голівки маку, вибивають і їдять).

Вихователь: Діти, про що ви дізнались з цієї гри? (Як вирощують мак). Вихователь звертає увагу дітей на «пелюстки» квітки маку, які тримає в руці. На «пелюстках» надруковані слова прислів'я «Рідна мова дорога людині, як саме життя».

Логічне завдання: «Склади квітку-прислів'я із розсипаних пелюсток».

Вихователь: Як ви розумієте це прислів'я? (Відповіді дітей).

Вихователь: Ось про що нам розповіла ще одна народна мудрість. Прислів'я, приказки, загадки – зразки народної мудрості. Йдуть від роду до роду, з покоління в покоління.

– Діти, як ви думаєте, що починається такими словами: «Жили собі дід та баба...» (Казка).

– Пригадайте назви казок, які починаються такими словами. (Відповіді дітей).

– Багато ви знаєте всяких казок: «Курочка ряба», «Колобок». Давайте завітаємо в гості до півника і двох мишенят у казку... («Колосок»).

Гра на розвиток уваги «Чия дія». (Вихователь називає дії: будив, взявся, стрибають, підмітав, спік, гралися, замісив, веселяться, прокидався. Діти відповідають хто їх виконував).

Вихователь: Чого навчає ця народна казка?

– Отже, як ви бачите, є народні казки, в які народ вкладає свою мудрість, все багатство мови.

– А хто ще складає казки? (Письменники, поети).

– Правильно. Наші українські письменники, поети навчають дітей добра, гордості за рідний край, краси рідної мови через свої чудові твори: казки, оповіді, пісні, вірші.

– Я прочитаю рядки із знайомих віршів, а ви пригадаєте, хто їх написав:

...Світає,

Конспекти інтегрованих занять.

Інтегроване заняття (з навчання грамоти, мовленнєвого спілкування, рідної природи) для дітей підготовчої групи.

«У світі слів і звуків».

Мета: Продовжити вивчення звука (Ш) та букви «Ш». Формувати вміння виділяти в словах звук (Ш), удосконалювати навички звукобуквенного аналізу, техніку читання. Розвивати мовлення дітей, пам'ять, увагу, творчу уяву, збагачувати активний та пасивний словник, підтримувати пізнавальний інтерес до навчання. Навчати складати кросворди, самостійно знаходити рішення поставлених завдань. Виховувати любов до природи, бережне ставлення до птахів.

Хід занять:

Буква «Е» поглянь в люстерко.
Хто у ньому?
Е – тажерка.
Ляж, будь ласка, на підлогу,
Підніми угору ноги...
Буква «Е» тремтить від страху –
Схожа я тепер на Шафу.

– Діти, що сталося з буквою «Е»? (Діти називають букву «Ш»).

– Який звук позначає буква «Ш»? (Гра «Впіймай звук» /Ш/).

Шие Люба, вишиває,
Шубку ляльці зашиває.
Шапку, шарф і шаровари,
Шити мама допомагає. (Після гри пропоную дітям придумати слова, які починаються на звук /Ш/, всередині слова, вкінці.)

Звучить грамзапис співу птахів.

– Діти, що ми чуємо? Чому так весело співають птахи? – Тому, що прийшла весна, – А що принесла весна?

Ти у піснях, у вишиванках
В барвистих квітах навесні,
Вмиваш росами щоранку
Свої простори осяїні.

Люблю тебе за щирю мову,
Що наче пісня солов'я.
Люблю за тишу світанкову
Тебе, Українонько моя.

(Під час виконання пісні дівчатка роблять плавні рухи з жовтими стрічками, імітуючи гру сонячних промінців).

Вихователь: Дуже ніжно звучить із ваших уст калинова, солов'їна, барвінкова, українська наша мова.

Звучи, рідна мово,
По землі рідній лийся,
Всі: Мово моя українська!
Мово моя материнська!
(Чути музичний звук).

Вихователь: – Це сонечко повідомляє нам, що закінчується осінній ранок.

Всі: До побачення, сонце ясне!
До побачення, сонце красне!
До побачення, сонце-друзе,
Ми тебе любим дуже!

«Розмова з квітами». Розвиток мовлення. Валеологія. Старший дошкільний вік.

Тема: Розмова з квітами.

Програмовий зміст: дати дітям знання про окремі лікарські рослини: ромашку, волошку, м'яту, материнку, про їх цілющі властивості, про те, де ростуть, коли цвітуть, розповісти про те, як в давнину збирали люди лікарські рослини, вчити розрізняти рослини за зовнішнім виглядом, за запахом, виховувати любов і бережливе ставлення до рослин, цікавість до всього живого.

Матеріал: ромашка, лікарські рослини, чаї з лікарських рослин, цукерки, телеграма сороки.

склади та слова з буквою «Ю»; ознайомити дітей з апострофом як знаком роздільної вимови звуків, вчити читати слова з апострофом: роздільно, приголосні звуки завжди тверді; вдосконалювати вміння послідовно і зв'язно будувати розповідь відповідно до теми.

Травень.

1. Тема: Звуки: (ДЖ) (ДЗ) (ДЗ'). «Про що співає зелений луг?».

Мета: вчити дітей злитно вимовляти буквосполучення (ДЖ), (ДЗ), (ДЗ'), правильно читати слова з цими буквосполученнями; вдосконалювати вміння визначати наголошений склад; закріплювати вживання іменників, які мають лише форму множин: (ножиці, гроші, ліки...), вдосконалювати фонематичний слух, розвивати слухове сприймання.

2. Тема: Знаки запитання і оклику. «Відпочинок».

Мета: ознайомити дітей із знаками запитання та оклику; розвивати навички інтонування розповідних, питальних та окличних речень різного типу: прості, складні зі сполучниками, сполучними словами, прямою мовою, однорідними членами; формувати вміння утворювати однокореневі слова; активізувати словник дієсловами; виховувати мовне чуття.

3. Тема: Буква «Ї», звукосполучення (ЙІ). «Мама – сонечко моє».

Мета: ознайомити дітей з новою буквою та її звуковим значенням; вчити будувати звукові моделі слів, ділити на склади, вдосконалювати навички читання; добирати до іменників якісні, відносні та присвійні прикметники: мама – яка? – рідна, ладна, найдорожча; поповнювати словник: дієприкметниками, дієприслівниками, числівниками, прийменниками, частками; виховувати інтонаційну виразність мовлення.

Лексика до заняття: мати, матінка, матуся, мама, мамочка, мамуся, рідна пенечко моя.

4. Контрольне заняття.

Веселий, ясний був деньочок
Пішла я в поле погулять,
Щоб любим дітям на віночок
Волошок в житі назбирать.

– З давніх-давен ця синя квітка – символ краси, вроди, вона улюблена квітка українських дівчат.

– Діти, а чий колір позичила волошка?

– Де ви з ним зустрічались? (Розповідь легенди про волошки. Книга «Благослови, мати»).

– Тому і цвітуть вони, коли досягають пишні жита. Цілющі властивості волошки містяться у її ніжних квіточках. При захворюванні очей з напару пелюсток роблять примочки. Цією синьою красою любуються всі, не дарма про неї і віршів, і пісень багато складено. І навіть коломийки. А-ну заспіваємо їх.

Дівчатка: Серед жита в полі зацвіли волошки.

Ми з тобою подружились, що чорняві трошки.

Хлопчики: В моєму садочку дві волошки сині.

Одна буде дівчиньці, друга буде мені.

– Молодці, давайте з вами попрямуємо далі стежиною і віночок з собою візьмемо, покладемо його на голівку Яночці, а пучечок ромашки в кошик. (Звучить тиха музика).

– Ой, діти, ви чули, хтось вітається?

– Добрий день! Добридень! (Та це ж материнка. Ось вона).

– Подивіться якого кольору ці її квіточки?

– Які вони: великі чи маленькі? Стебло тонке і міцне.

Ця трава цвіте влітку. А де ж росте? Біля польових доріг, в лісах. У народі її називають мамина трава. Мама купують маленьких діток у відварах її квіток один раз в тиждень, щоб швидше росли. Але дітям пити чаї, напої ніколи не давали. Використовували порошок з квітів і давали нюхати від нежиті, якщо людина знепритомніє. Компреси з неї накладають на фурункули (чиряки, нариви). Настоянка в олії – засіб від зубного болю. А сухої материнки боїться міль. Використовують траву при солінні огірків, грибів. А бабуся розповідала мені, що коли випарювали глечики, клали гілочку материнки і молоко довго не скисало, було

Мета: ознайомити дітей з буквою «Я», пояснити, що вона позначає два звуки (й) та (а) на початку слова і складу; вчити дітей утворювати нові слова від займенників: «Сам і критика – самокритика; сам і оцінка – самооцінка; весь і світ – всесвіт; все і знання – всезнайка»; продовжувати вчити вільно і невимушено спілкуватися з вихователем, дорослими та дітьми, відповідати на запитання, звертатись із запитаннями, підтримувати розмову, діалог, виявляти ініціативу в доборі тем спілкування.

Лексика до заняття: Квіти - лісові, водяні, лугові, садові, гірські.

2. Тема: Буква «Я». «Великдень».

Мета: дати дітям уявлення про вживання букви «Я» для позначення голосного (а) та м'якості попереднього приголосного; вчити робити звуковий та складовий аналіз слів з вивченою буквою, вдосконалювати навички читання; продовжувати формувати вміння дітей логічно, послідовно, граматично правильно висловлювати свої думки в зв'язній розповіді; вправлятись у вживанні дієслів теперішнього, минулого та майбутнього часу; виховувати уважність і вміння працювати.

Лексика до заняття: Великдень; Паска; писанкарство, писанка, писачок, фарбанка, крапанка, дряпанка.

3. Тема: Буква «Є». «Дикі тварини».

Мета: ознайомити дітей з буквою «Є», вивчити, що на початку складу вона позначає два звуки; вдосконалювати вміння правильного читання; вчити добирати до предметів та явищ якомога більше ознак, якостей; властивостей, дій; характеризувати їх за характерними ознаками; збагачувати словник дітей новими словами, словосполученнями відповідно до теми «Дикі тварини»; вчити дітей продовжувати розповідь розпочату вихователем, зв'язно, логічно, послідовно викладати думки, виховувати бажання спілкуватись про тварин.

4. Тема: Буква «Є» у складі з м'яким приголосним.

Мета: продовжити знайомство з буквою «Є»; вчити читати слова з буквою «Є» на позначення м'якості приголосного; вдосконалювати вміння складати звукові

дитині?

– Пограємо в гру «Пішли діти в поле квіточки збирати».

Свою любов до квітів люди втілювали у малюнках, вишивках. (Розгляд вишиванок).

А чи є тут ті, з якими ми розмовляли сьогодні? Влітає сорока.

«Скре-ке-ке, скре-ке-ке

Чи ви чули про таке?

Виручайте, поспішайте

І часу дарма не гайте».

Ой сорока, не спіши, що там сталось розкажи. Похворіли в лісі звірята, просять допомоги (дає листок).

1. (Читаю). Гризла білочка горішки, заболіли зуби трішки? Що від зубного болю порадимо? (М'яту, материнку).

2. Цілу нічку лисеня не змикало оченят.

– З чого зварити відвар, щоб лікувати очі?

3. Вовчика голівонька болить, хотів зайчика обдурить.

– Він більше не буде чинити погано. Чим йому допоможемо?

4. Козенята похворіли, бо холодну воду пили. (Ромашка, материнка). Сорока пригощає м'ятними цукерками.

Інтегроване заняття з розвитку мовлення і навчання грамоти в підготовчій логопедичній групі.

Мета: удосконалювати правильну вимову звуків рідної мови, закріплювати вміння ділити слова на склади, виконувати звуковий аналіз слів; розвивати фонематичний слух; закріплювати навички читання; розвивати зорове і слухове сприймання, спостережливість.

Обладнання: декорації лісу, предметні картинки, слова-картинки, склади, речення, схеми, звукові моделі слів, таблиці для читання.

ХІД ЗАНЯТТЯ.

1. Логопед: Загадка.

Всі хочуть, як народиться дитина
щоб я було красиве і дзвінке,

перелітних птахів; вчити складати послідовно і логічно розповідь за планом вихователя; вправляти у вживанні іменників в однині, утворювати іменники за допомогою суфіксів; розвивати кмітливість, творчу уяву.

Лексика до заняття: «жайворонки в'ються»; «пташина пісня»; «птахи прилетіли»; «весна – господиня».

3. Тема: Новий звук (Г'). «Березневий ранок».

Мета: навчити дітей вимовляти дзвінкий проривний звук (Г') окремо, в словах; показати, що обидва звуки на письмі позначаються однією й тією ж буквою «Г» (ге); збагачувати і активізувати дитячий словник прислів'ями, віршами, веснянками, маївками, гаївками; вправляти дітей у побудові складних речень зі сполучниками, утворенні зменшувальних суфіксів; удосконалювати звуковимову дітей.

4. Тема: Звук (Ч). Буква «Ч». «Тарас Шевченко – сонце України».

Мета: ознайомити дітей з новою буквою, її назвою та звуковим значенням; відпрацювати орфоепічно правильне вимовляння дітьми звука (Ч) – твердий приголосний, тільки перед «І» дещо пом'якшується; закріплювати правильну вимову звуків у словах згідно з літературною нормою; збагачувати словник дітей словами, фразами відповідно до теми; виховувати патріотичні почуття, інтерес до нашого минулого.

Лексика до заняття: національний; тризуб; жовто – блакитний; неволя, кріпак, панщина...

5. Тема: Буква «М'який знак». «Сільське господарство».

Мета: вивчити з дітьми букву, яка ніякого окремого звука не позначає, а служить лише знаком м'якості звуків; вчити складати порівняльні розповіді за двома картинами; вводити в словник дітей збірні числівники з відтінком зменшеності, (двійко, трійко, четвірко, п'ятірко); вчити будувати фрази з прийменниками; виховувати повагу до людей сільськогосподарської праці.

Лексика до заняття: землеробство, птахівництво, тваринництво, ферми, фермер, рілля, земля, урожай, агрофірма, озимина...

Вправи на здування з долонь пелюсток квітів, або дмухання на квіти кульбаби.

5. Розвиток фонематичного слуху. Гра «Хвилинка тиші». Діти сідають зручно і закривають очі. Логопед кличе до себе дітей один по одному, називаючи ім'я дитини пошепки.

– А тепер послухайте в тиші і відгадайте окремий шум або звук:

- спів пташок;
- голоси тварин;
- шелест листя.

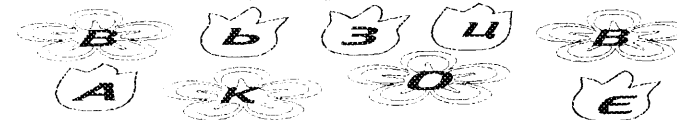
6. «Зачарований куц».

– Ой, що це за дивний куц? Поряд з листочками ще якісь картки із схемами.

– Чи знаєте, що це за схеми? (Звукові моделі слів). Під кущиком картинки із зображенням лісових звірят. Потрібно взяти картинку, назвати слово і на кущику відшукати схему свого слова.

7. Дидактична гра «Збери слово».

На квіточках напис був,
Вовчик біг – хвостиком махнув,
Тай розсипав букви всі.
Ти хутенько їх збери –
І як правильно розставиш
Слова швидко прочитаєш.

8. – Доберіть якнайбільше слів, що називають ознаки зайця, вовка, їжака, лисиці, ведмедя...

- заєць – довговухий, кучохвостий, спритний...
- вовк – злий, хижий, зажерливий...
- лисиця – руда, лукава, хитра...

9. – В яких казках живуть ці звірята?

Пригадайте казки, щоб їх назва відповідала таким

_____ ("Колобок", "Ріпка", Рудавичка")

_____ ("Мурра гірчина")

_____ ("Лисиця та журавель")

інтонаційну виразність мови.

Лексика до заняття: комерція, бізнес, акція, прибуток, премія, автоматика, завод, фабрика, комбінат, шахта, цех...

3. Тема: Звук «К», буква «Кк». «Професії дорослих».

Мета: ознайомити дітей з новою буквою та її звуковим значенням; вчити правильно читати її в словах, будувати звукові моделі слів, ділити на склади, виділяти наголошений склад; вчити утворювати складнопідрядні речення зі сполучниками; збагачувати словник дітей новими словами відповідно до теми «Професії дорослих»; формувати інтонаційну виразність мови: окличну та питальну; розвивати мовну чутливість.

Лексика до заняття: підприємства, виробник, виробництво, майстер, інвентар, інструменти, обладнання, оздоблення.

4. Тема: Звуки «С,С'», буква «С». «Крамниці».

Мета: ознайомити дітей з новою буквою «С», її алфавітною назвою, звуками «с,с'»; збагачувати та закріплювати словник дітей словами, що відносяться до теми «Крамниці»; добирати антоніми у фразах, вчити зіставляти предмети та явища за просторовими, часовими ознаками, за кількістю, величиною, кольором, вагою: людина похилого віку – молода людина; втомлена людина – бадьора людина; виховувати інтонаційну виразність та темп мови; розвивати критичне ставлення до дитячих відповідей.

Лексика до заняття: промтовари, галантерея, парфуми, біжутерія, косметика, прикраси; покупець, продавець, гривня, копійки.

5. Тема: Звуки «Д,Д'», буква «Де». «Бібліотека».

Мета: ознайомити дітей з новою буквою «де», та її звуковим значенням; учити диференціювати звуки (д) – (т), повторити вивчені букви на позначення голосних та приголосних; збагачувати лексичний запас дітей відповідно до теми «Бібліотека»; вчити утворювати нові слова з допомогою префіксів, суфіксів; утворювати слова з «пів» – півхлібини, півцукерки; удосконалювати фонематичний слух та звуковимову дітей.

Обладнання: Магнітофон, предметні картинки, корзинки, різнокольорові листочки, іграшки, різні картинки, таблиці для читання, слова, склади на картинках, зошити, ручки.

ХІД ЗАНЯТТЯ

– У нас сьогодні ніби свято,
Гостей зібралось багато,
Ану ж на мене подивіться
І веселенько посміхніться.

1. Організаційний момент.

Звучить легка, заспокійлива музика. Логопед демонструє великий жовтий листок.

– В яку пору року запрошує нас цей листочок?

Звучать вірші про осінь. Коли листок вгорі – говорить логопед, коли внизу – діти.

2. Словесна гра «Осінь – яка?» (Утворення фрази).

Діти стають у коло, передають листочок і підбирають слова: осінь щедра, осінь багата і т.д.

3. Логічна вправа «Гімнастика для розуму».

– Відповідайте швидко і точно.

Демонстрація картинок.

– Яка пора року?

– З якої казки ілюстрація?

– Назвіть 4-го зайвого.

– Як сказати одним словом?

– Визначити перший звук у слові.

– Скільки слів у реченні?

– Поділити слово на склади.

4. – Які барви осені? (Діти називають кольори).

– Такі листочки чарівниця Осінь залишила на партах.

Кожен листочок хоче з кимось подружитись. Щоб дізнатись, потрібно прочитати імена.

Діти вибирають собі місце за партами.

– Прочитайте виразно слово, назвіть перший звук.

5. «Щоб ротик був слухняний».

а) Вправи на піддування. Діти дмухають на листочки,

склад; вчити утворювати прикметники різного ступеня зі словами: «значно, набагато, куди, щонайбільше, щонайменший», розвивати мовне чуття.

4. Тема: «Голосні звуки». «Зимовий ліс».

Мета: повторити всі голосні звуки; закріпити в свідомості дітей, що в нашій мові є 6 голосних звуків; пояснити правило вживання великих і малих букв; вчити зв'язно розповідати за планом та вказівкою вихователя; закріплювати знання дітей про багатозначність слів, про основне та переносне значення: гострий ніж – гострий розум; крилатий птах – крилата фраза; виховувати мовну чутливість.

5. Тема: Літера «М» та її звукове значення. «Одяг і взуття».

Мета: познайомити дітей з великою та малою буквою «ем» та її звуковим значенням; закріпити знання про використання великої букви (у власних іменах, на початку речення); активізувати словник дітей за темою: «Одяг і взуття»; вправляти у вживанні іменників, які мають форму тільки множини, утворювати слова за допомогою зменшувальних суфіксів; розвивати мовне дихання.

Лексика до заняття: білизна, сукня; барвіста, чепурна, охайна; взуття, комплімент. «У тебе чудовий вигляд». «Мені подобається твоя зачіска».

6. Тема: Літера «Н» та її звукове значення. «Предмети побуту».

Мета: ознайомити дітей з новою буквою, її алфавітною назвою, звуковим значенням; формувати навички правильного читання слів з твердими та м'якими приголосними; вчити зіставляти предмети та явища за різними ознаками; збагачувати словник дітей складними словами; виховувати мовну чутливість.

Лексика до заняття: хліборізка, кавомолка, соковижималка, картоплечистка, посудомийка, м'ясорубка...

1) Прочитати слова за таблицею, вставити букви, сказати, яке слово не підходить до теми «Осінь». Списати одне слово на вибір: о_інь, л_ст_к, д_щ, рай_уга.

2) Прочитати речення за таблицею, визначити кількість слів у реченні, списати третє речення.

13. Логічна гра «Швидко слово називай, йому риму добирай».

листок – колобок – молоток

грибок – пеньок – клубок

гілка – білка – бджілка

коса – роса – оса

кішка – мишка – трішки

лисичка – сестричка

14. «Стій, іграшко, зупинись!».

Яскраві іграшки розміщені по всій груповій кімнаті. Кожен вибирає собі іграшку і шукає відповідну картку із написом. Потрібно прочитати слово і придумати речення.

15. Підсумок.

– Пригадайте, які слова читали на смужках.

– А які були на таблиці?

– Яке не підходило до теми «Осінь»?

– Які слова знає «Плакуче дерево»?

– Ви сьогодні потрудились і заслуговуєте нагороду. В подарунок вам буде... Розшифруйте! (Ребус).

Відгадка: Абетка. Яка? Смачна! (Печиво).

«Подорож в країну Мудрагелія»

Інтегроване заняття з навчання грамоти, розвитку мовлення, математики. Підготовча група.

Вихователь: – Малята, сьогодні до нас завітає чарівна Русалочка із країни Мудрагелія. Зараз ми спробуємо запросити її таким віршиком:

Вона – цариця ніжної води,

І голос її чути біля моря.

То ж ми запрошуєм її сюди,

Русалочко, прийди до нас, прийди.

– Давайте усі разом повторимо останній рядок вірша.

Вихователь: – Дивно! Де ж це вона забарилась? А що

3. **Тема:** Звук та буква «У». «Дитячий світ».

Мета: познайомити з буквою «У» та її звуковим значенням; закріпити звукове значення вивчених букв: «А,О»; вчити правильно вживати прийменники у реченнях, знати варіативні форми (у дитячий садок – в дитячий садок – до дитячого садка); продовжувати виховувати інтонаційну виразність мовлення.

Лексика до заняття: дружба, товаришувати, уважність, допомога. «Я з тобою – як риба з водою». «З добрим дружись, а лихих стережись».

4. **Тема:** Літера «Пе» та її звукове значення. «Моє місто (село, селище)».

Мета: ознайомити дітей з літерою «Пе», її назвою та звуковим значенням; вчити читати склади; робити звуковий аналіз; тренуватись в утворенні нових слів від іменника і дієслова (пара і возити – паровоз; перекочувати і поле – перекотиполе).

Лексика до заняття: моє рідне місто, моя вулиця, головна вулиця, мій двір, бруківка, дорога, тротуар, майдан.

5. **Тема:** Буква «Бе» та її звукове значення. «Транспорт».

Мета: познайомити з новою буквою та її звуковим значенням; продовжити ознайомлення дітей з буквами, які можуть позначати як твердий, так і м'який приголосний звук; вдосконалювати навички читання: вчити добирати до предметів та явищ якомога більше ознак, якостей: транспорт (який?) – повітряний, водний, наземний, підземний, міський, міжміський; зупинка – тролейбусна, автобусна, трамвайна, метро, таксі...

Лексика до заняття: рух, перехід, перехрестя, регулювальник, швидкість, зупинка, поворот, сигнал.

6. **Тема:** Звук та буква «И». «Світ казок».

Мета: познайомити з літерою «И» та її звуковим значенням; звуко-буквенний аналіз слів; вдосконалення навичок читання; збагачувати словник дітей новими образними словосполученнями: жили-були, думали-гадали, посідали та й думають; по губах текло, та в рот не попало; вчити переказувати зміст знайомих казок.

Полохливий, як... (заєць).

Голодний, як... (вовк).

Працьовита, як... (бджілка).

Вихователь: – Давайте продовжимо свою подорож. Малята, кого ви бачите?

Діти: – Слоник і котик.

– Якись вони невеселі. Давайте запитємо, чому вони такі сумні. Слоник прошепотів мені на вушко, що в його слові «слоник» втік останній звук, а котик шепоче, що в його слові «котик» втік і перший і останній звук.

– Так які ж звуки повтікали? (Діти відповідають, що втік звук «К»). (У слоника діти знаходять торбинку, в якій лежать картки із короткими словами).

– Малята, тут щось написано. Ось послухайте:

Ми, малята, куцики,
Будем раді, якщо ви,
Подумаючи, знайдете
І початки, і кінці.

– Виявляється, вередливі звуки втекли і від інших слів. Давайте відшукаємо і повернемо їх. Якщо вірно виконаємо це завдання, котик подасть нам знак.

Дидактична гра «Вередливий звук».

– віти –квіти – відповідають діти

– рокодил – крокодил

– апушта – капуста

– артопля – картопля

– енгуру – кенгуру

– ра – рак

– ма – мак

– уро – урок

– віно – вінок

(Звучить мелодія).

Ось котик подав нам знак. Молодці, вірно виконали завдання.

Вихователь: – Якийсь плакат виставлено. Доведеться його прочитати. (Діти читають).

3. Тема: Звукове моделювання слів. «Овочі-фрукти».

Мета: вчити здійснювати звуковий аналіз слів як за схемою, так і без неї; вдосконалювати вміння визначати місце звука в слові за допомогою схем та фішок; тренуватись у підборі узагальнюючих слів; вдосконалювати вміння складати короткі розповіді-описи.

Лексика до заняття: червонобок; якнайсмачніші; кавун, баклажан, грейпфрут.

4. Тема: Тверді та м'які приголосні. «Наші молодші друзі – тварини».

Мета: ознайомити з твердими та м'якими приголосними; продовжувати вчити розрізняти на слух тверді та м'які приголосні; тренуватись у побудові звукових моделей слів; вчити утворювати нові слова за допомогою суфіксів (ведмідь-ведмедище-ведмедиха; собака-собачка-собаченя; кішка-кошеня-котеня-котик-коток-коточок).

Лексика до заняття: вовк-сіроманець; тишком-нишком; чкурнула-дремнула. «Наче кіт наплакав».

5. Тема: Складова будова слова. «Україно моя, Батьківщино моя».

Мета: сформулювати уявлення про склад як вимовно-артикуляційну одиницю; працювати над виробленням навичок складового моделювання слів; збагатити словник дітей групою слів, які означають належність до певної країни; виховувати патріотичні почуття.

Лексика до заняття: Україна, держава, Батьківщина, батьківщина, незалежність, самостійність, нація, народ. Без верби та калини – нема України.

6. Тема: Складоподіл. Складовий аналіз слів. «Моя сім'я».

Мета: продовжити знайомство із складом; вчити ділити на склади слова різної складової структури; закріплювати вживання складних граматичних форм відмінкових закінчень: брату-братові, дідусю-дідусеві, діду-дідові; виховувати любов і повагу до старших.

Лексика до заняття: оселя, помешкання; турбуватися, піклуватися; сусіди, сусідство.

Землі нашій уклоніться
За щасливий день вчорашній.
І до сонця потягніться,
Вліво, вправо нахиліться,
Веретеном покрутіться.
Раз присядьте, два присядьте
І на мене гляньте.

Вихователь: – Діти, давайте подивимось, чи всі сюрпризи, які приготувала нам Русалочка, ми знайшли. (Діти знаходять кросворд і перфокартки – додаток №3).

Непомітно входить Русалочка.

Русалочка: – Мене Русалочкою всі звать,
В казках не раз про мене ви читали.
Чудово, друзі, що сьогодні
До мене ви у гості завітали.

Вихователь: – Русалочко, а чого ти така сумна?

Русалочка: – Цар Нептун – це мій дідусь. Володар він річок, морів і океанів. Надумав видати такий наказ: «Всі жителі морського володіння повинні вчитися читати і писати». Отож і я тепер навчаюсь в школі. Та ось отримала важке завдання і ніяк не можу справитись. Допоможіть мені, друзі.

Дидактична гра «Неслухняні звуки».

- В полі ростуть білі-біленькі комахки.
- Над ними літають дрібненькі ромашки.
- Змолот мірошник якимсь сито.
- Насипав борошна у жито.
- За віконцем темна піч.
- Чорний кіт заліз на ніч.

(Діти читають слова і виправляють помилки).

Русалочка: – А нас сьогодні в школі навчили читати такі слова, що так називаються, що ззаду наперед однаково читаються: око, біб, дід, Алла, кок, зараз, корок, пуп. (Діти читають).

Русалочка: – Друзі, мій дідусь подарував мені шапку-невидимку. Одягнувши її, я за вами спостерігала, як ви виконували мої завдання. Ви так багато знаєте, вмієте читати, писати. Хочете знати, що я про вас думаю? Отож сідайте,

«Шукай слово»

Мета: закріплення звуків та букв, уміння складати з них слова.

Хід гри: дітям дати папір в клітку. Прочитати 8-10 букв, які діти вписують як бажають в поодиноких клітинках. Пізніше дописують якнайбільше слів.

«Продовжуй»

Мета: учити дітей закінчувати речення, узгоджуючи іменники з дієсловами.

Хід гри: вихователь говорить початок речення, а діти закінчують його.

- Ніна читає...	- Сонечко вийшло...
- Пташка співає...	- Діти допомагали...
- Дівчинка грається...	- Пішов дощ...
- Ми відчинили...	- Батько привіз...
- Катя малює...	- Їжачок знайшов...

ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ІНТЕГРОВАНИХ ЗАНЯТЬ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ І НАВЧАННЯ ГРАМОТИ.

ПІДГОТОВЧА ГРУПА. Вересень.

1. Тема: «Мова рідна, слово рідне». «У дитячому садочку».

Мета: ознайомитись з мовленням дітей; закріплювати правила поведінки на занятті; розширювати словник дітей за темою «У дитячому садочку»; виховувати інтерес до занять.

Лексика до заняття: українська мова – ніжна, мелодійна, барвиста, співуча; група, приміщення, заняття, іграва, навчальна.

2. Тема: «У світі слів». «Ігри та іграшки».

Мета: дати дітям практичне уявлення про номінативну роль слова; уточнити, активізувати та збагатити словник дітей новими словами відповідно до теми «Ігри та іграшки»; навчати дітей підтримувати розмову, запропоновану дорослими; виховувати інтерес до ігор, бережливе ставлення

ЗМІСТ І ЗАВДАННЯ ДИДАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ.

- 1-2 – Скажи одним словом (узагальнення).
- 3 – Назви хто це. Визнач початковий звук.
- 4 – Визнач перший та останній звуки.
- 5-6 – Порахуй по-порядку, називаючи предмет: перша курочка, перший метелик, друга курочка, другий метелик, перший квадрат...
- 7-8 – Прочитай заховане слово (мова, слова, гуска, діти).
- 9-10 – Хто в якій клітинці живе (пес, жаба, вікно, ведмідь; хата, вітер, хлопець, дівчина).
- 11-12 – Прочитай слово.
- 13-14 – Прочитай слово (сова, осінь, лисиця, сонце).
- 15-16 – Прочитай (огірок, мишка, абрикос, черешня, яблуко, ведмідь, сорочка, горобець, сарафан, ворона, сорока, шкарпетки).
- 17 – Пригадай назви дерев (дуб, клен, граб, береза, сосна).
- 18 – Яких знаєш тварин (лис, мишка, білка, кішка, зайчик).
- 19 – Прочитай речення (Маленький м'ячик весело, стрибає).
- 20 – Придумай речення.
- 21-22 – Прочитай прислів'я та приказки.
- 23-24 – Зумій прочитати (Без діла слабіє сила. На сосні сидить сова).
- 25-26 – Прочитай три слова (горобець-сорока-ворона, морква-редька-гарбуз, груша-слива-вишня, лисиця-білка-ведмідь).
- 27-28 – Фруктово-овочеві слова. Перфокарти (листок, котик, салат).
- 29 – Які слова живуть на квітковій галявині. Із букв скласти назви квітів (айстра, ромашка, волошка...).
- 30 – Відшукай слова, що римуються (грибок-колобок-молоток...).
- 31-32 – Прочитай речення. Перфокарти (З дерев падає листя. На дворі граються діти. На дворі тріщить мороз).
- 33 – Прочитай вислів:

«Закінчи речення»

Мета: учити правильно добирати іменники.

Хід гри: дітям дають початок речення:

Ясний як...   Гарний як...
Солодкий як...   Веселий як...
Солоний як...   Темний як...

«Що було далі?»

Мета: розвиток творчої уяви, зв'язного мовлення.

Хід гри: на таблиці написано речення:

«Данилко дуже швидко їде велосипедом.
Він не бачить великої ями на дорозі...»
«Віра повернулася зі школи додому.
Голова дуже боліла, боліло горло...»
Що сталося далі?

«Пізнай звіра»

Мета: розвиток уваги, пам'яті, закріплення ознак тварин.

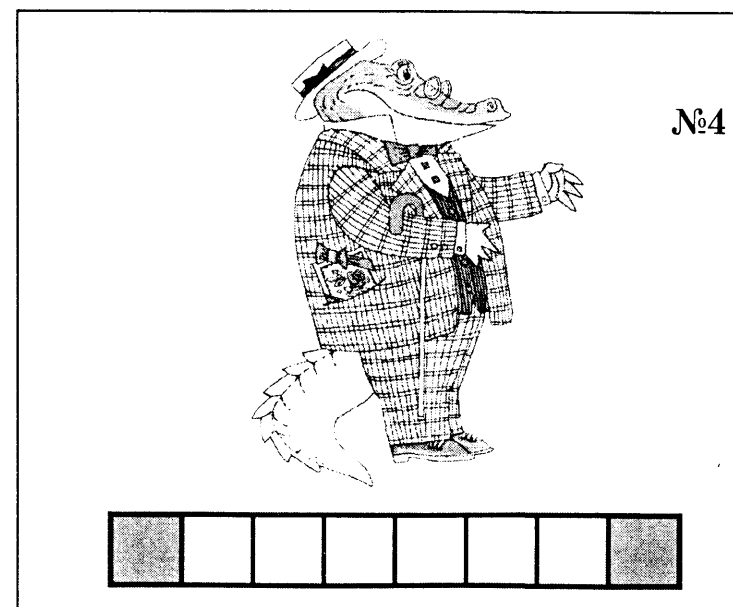
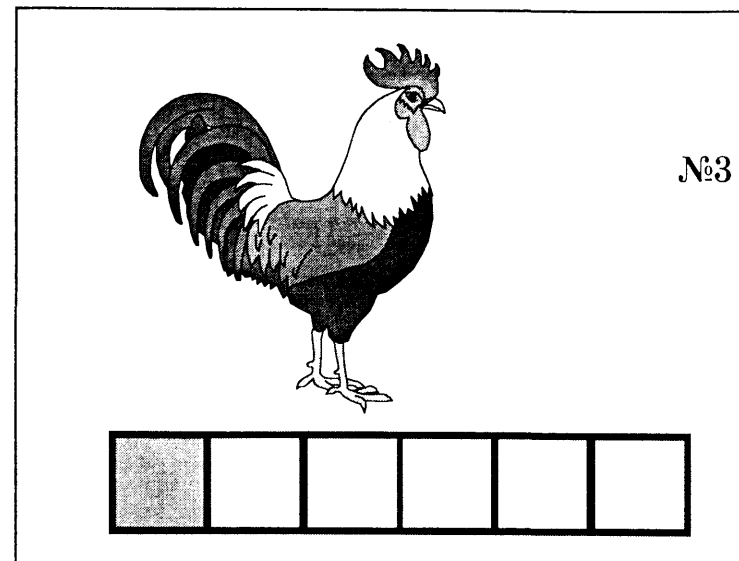
Хід гри: дитині на спину чіпляється малюнок якоїсь тварини. Вона повинна відгадати, що це за тварина, ставлячи запитання до всіх дітей. Діти відповідають коротко «так», «ні».

- У цього звіра тіло вкрите хутром? (так)
- Хутро довге, пухнасте? (так)
- Вуха у нього маленькі? (так)
- Хвіст кучий? (ні) і т.д. Дитина називає звіра.

«Пошуки слів»

Мета: вчити давати правильну характеристику порам року.
Хід гри: діти слухають слова, які відповідають тій чи іншій порі року, вказують на помилки і добирають правильний варіант слів.

1. Настала жовтобагряна зима (холодна, люта, сувора, морозяна, білосніжна, білогруда, чарівниця).
2. Випав гарячий сніг (білий, лапятий, пухнастий сніг, м'який, блискучий, сліпучобілий, колючий).
3. Слідом за зимою прийшла довгожданна, білосніжна весна (зелена, тепла, сонячна, квітуча, співуча, весела, зеленочола).
4. Пригріло світло-зелене сонечко (рожеве, сліпуче, яскраве, тепле, лагідне, ніжне, золотаве, пекуче, миле,

А тепер, як жабенята,
 Хочем трохи пострибати.
 Ква-ква-ква. Ква-ква-ква!
 Щоб спочила голова.

Пальчикова гімнастика

Виконувати вправи треба починати в повільному темпі, поступово його прискорюючи і збільшуючи кількість повторень. Можна одночасно промовляти текст і виконувати вправи.

«Веселі пальчики» (Вправи виконуються на поверхні парти)

1. «Долоня-кулак»
2. «Долоня-кулак-ребро долоні.»
3. «Кільце-ланцюг». Руки піднімаємо вгору, великим і вказівним пальцями по чергово утворюють кільце, ланцюг.
4. «Кільце-ланцюг-щіпка».

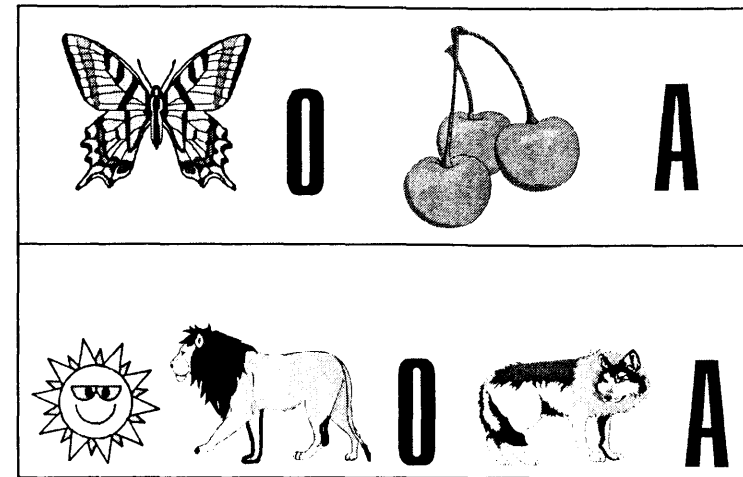
«Розвиток дрібної моторики пальців»

1. Почергово згинати і розгинати пальці з кулака в кулак.
2. На поверхні парти кожним пальцем відстукувати в певному темпі.
3. «Відстрілювати» кульку кожним пальцем.
4. Перекочувати ребристу ручку між долонями, пальцями.
5. Викладати узорі із дрібних предметів, мозаїки, насіння, овочів і т. д. Перекладати крупу, пшоно.
6. На вулиці з паличок, листочків утворювати орнаменти на піску.
7. Перебирати пальчиками натягнуту резинку.
8. Стискати пальцями дрібні резинові іграшки.
9. Нанизувати намисто.

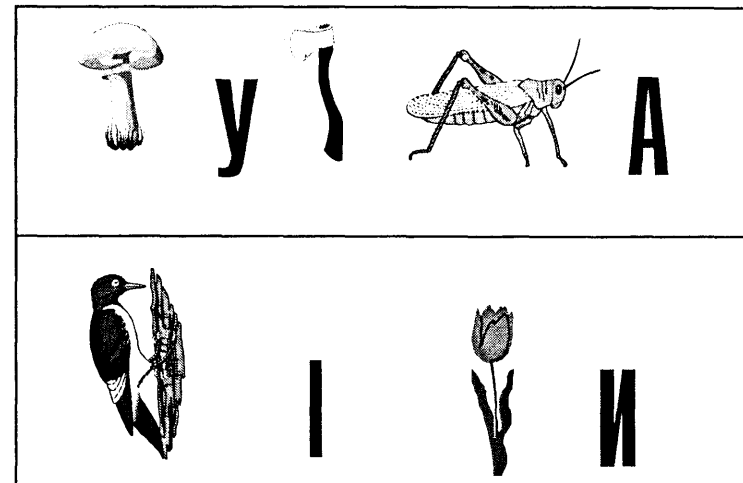
«Що це?»

Мета: учити підбирати підпис до малюнків, узагальнювати предмети за призначенням.

Хід гри: продемонструвати дітям 15-20 малюнків різних груп. Їх треба назвати і узагальнити (одяг, меблі, овочі...)

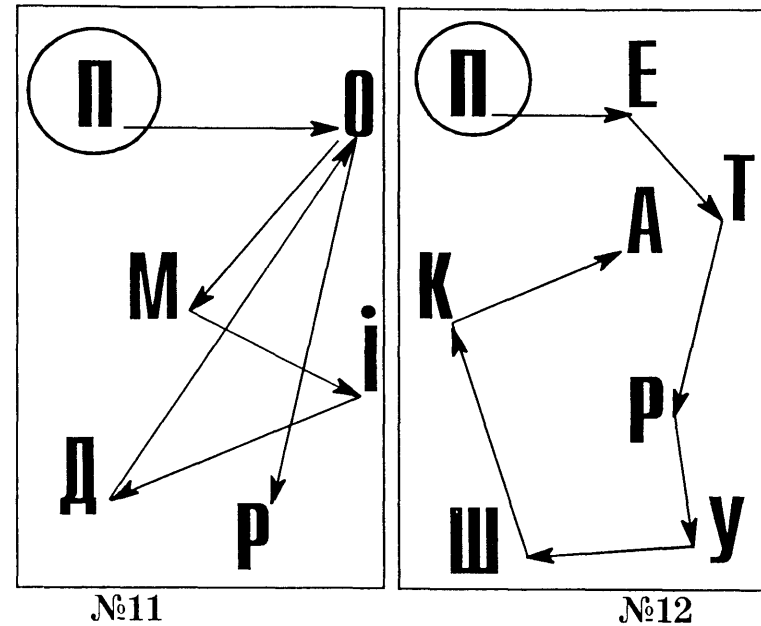

№7

№8

- Повторив... (Магнітофон)
23. На дереві грається, угору піднімається,
На хвостик у гойдається.
І зветься це малюток
Веселе... (Мавпеняток)
24. Хмуро ходить між дубами,
Тихо клацає зубами.
Весь, як є, – жорстока лють,
Очі так і ллють.
Зачаївся ось, примовк,
Грізний звір цей, звісно... (Вовк)
25. На вухах і на носі
Їх люди часто носять,
Три дужки, скельце, пара
То що це?... (Окуляри)
26. Я – дерево-красень,
Звуть мене... (Ясень)
27. У святковому залі
Стоїть як картинка,
Весела, зелена,
Красуня... (Ялинка)
28. Аж тріщить мороз, лютує,
Сніжна віхола танцює,
А ставок у лід закутий,
Що за місяць?... (Лютий)
29. Відома з віку рідина
Усяк її вживає,
Буває хмаркою вона,
Сніжинкою буває,
Бува, як скло, крихка, тверда,
Звичайна, підкажіть... (Вода)
30. Я прилипаю вам до ніг
І називаюся просто... (Сніг)

СИЛЯЦИ   **ОАСВ**

№13

ОСЕНЦ   **НОСЫ**

№14

8. Хто з хвостиком і з вуніками,
В його лапи з подушками?
І ступа, ніхто не чує?
Тихо крадучись, полює,
І маленькі сірі мишки
Утікають геть від... (Кішки)

9. Хто то буде? Хто такий?
Спить, повірте, навпаки,
День для нас, для нього – ніч,
Що за птах? Ну, звісно... (Сич)

10. Я руда, низького росту,
Хитра я і довгохвоста.
На курей я вельми ласа –
В них таке смачненьке м'ясо...
Вовку-брату я сестриця,
А зовуть мене... (Лисиця)

11. Гостроносий і малий,
Сірий, тихий і незлий,
Вдень ховається. Вночі
Йде шукать собі харчі.
Весь із тонких голочок.
Як він зветься... (Їжачок)

12. То не казка, і не сон,
А завів у полі... (Льон)

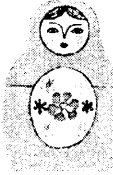
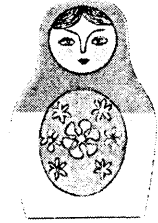

13. Не дід, а сивий
Не спить, а стелиться,
Вкриє землю й океан,
А звать його... (Туман)

14. Ось до класу він скликає
Голосистий цей дзвінок,
Й ми радо поспішаєм
Не в садок, а на... (Урок)

15. Я у батька третій син,
А дітей у нього сім.

Л							№18
М							
Б							
К							
З							

 <p>СТРИБАЄ</p>	<p>МАЛЕНЬКИЙ</p> 	№19
 <p>М'ЯЧИК</p>	 <p>ВЕСЕЛО</p>	

		№20
		

майка – гайка – чайка, дід – рід, сум – сам
 тік – суд – рев –
 гак – бук – калина –
 рило – ворона – син –
 річка – гора – мак –
 сон – роса –
 білка – карта –

3. Склади правильно слова, запиши *ронаво* – *ворона*

лібка – еосл – еазць –
 овкв – авод – рооска –
 вел – мзиа – лисавь –
 ітк – воса – рвеба –

4. Читаючи, думай, які інші слова заховались у цих словах?

ялинка – *лин*, *яблуко* – *лук*
 клітинка – трактор – ведмідь –
 щедрівка – пиріг – листок –
 шкура – ніжка – липень –
 чарівник – смак – грудень –
 усміх – жнива –

5. Додати склад, щоб утворилось слово

гру-ша кали – воро –
 по – сос – коро –
 мали – бере – руч –
 сло – мо – си –
 зо – ми –

6. Дібрати слова, що означають видові поняття до узагальнювальних *куці*, *малина*, *шипшина*, *калина*...

посуд – овочі – інструменти –
 одяг – фрукти – транспорт –
 дерева – птахи –
 меблі – тварини –

7. Прочитай і скажи чи так буває, напиши правильно

косар лікує – *косар косить*
 друкер пиляє – маляр косить – трава гримить –
 лікар варить – кухар фарбує – струмок повіває –
 столяр друкує – грім зеленіє – вітерець дзюрчить –

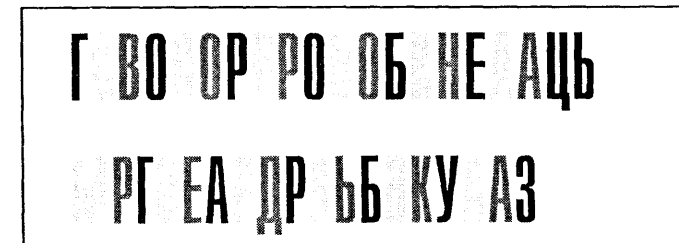
8. З букв одного слова скласти і записати кілька нових слів

айстри, *рис*, *тир*, *старий*
 жайворонок – сінокосарка –
 ластівка – листоноша –

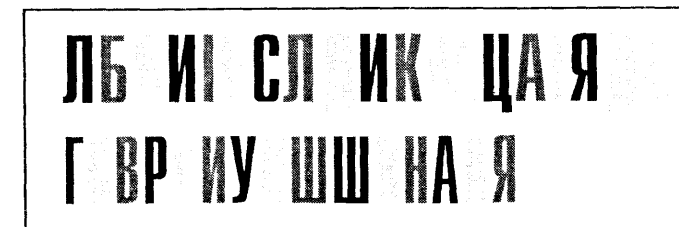
9. Скласти п'ять речень про літо. Записати.

№24

№25

№26

Виросте всього доволі
 На широких житнім... - (полі).
 Запеклося сонце в хлібі,
 Хто зростив його -... (спасибі).

В. Крищенко

30. «Запитую – відповідай» Швидка логічна розминка.

- Яка пора року?
- Який зараз місяць?
- Який сьогодні день?
- Який був учора?
- А післявчора?

31. «Хто це? Що це?»

- Рідна, лагідна, найдорожча – хто? (мама)
- Запашний, білий, смачний – що? (хліб)
- Білий, холодний, пухкий –
- Біле, солодке, соковите –
- Пухнаста, руда, хитра –
- Нова, цікава, бібліотечна –
- Зелена, висока, новорічна –
- Весняний, сонячний, теплий –

32. «Хто? Або що?» Відповідай швидко і точно:

навчає –	грає –
лікує –	співає –
малює –	пише –
продає –	варить –
підмітає –	друкує –
майструє –	пиляє –

33. «Хто це вмiє робити?»

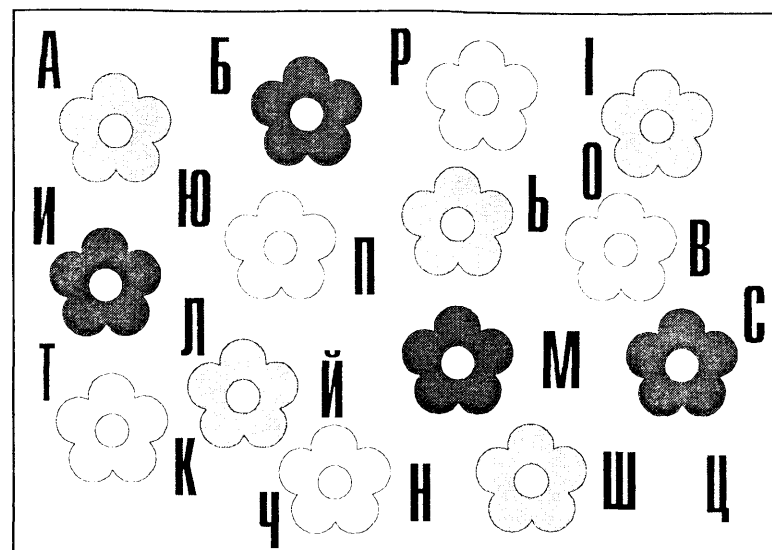
- навчає, доглядає, турбується..., – (вихователь)
- любить, ремонтує, допомагає, виховує... – (тато)

34. «Взяв я собі картинку»

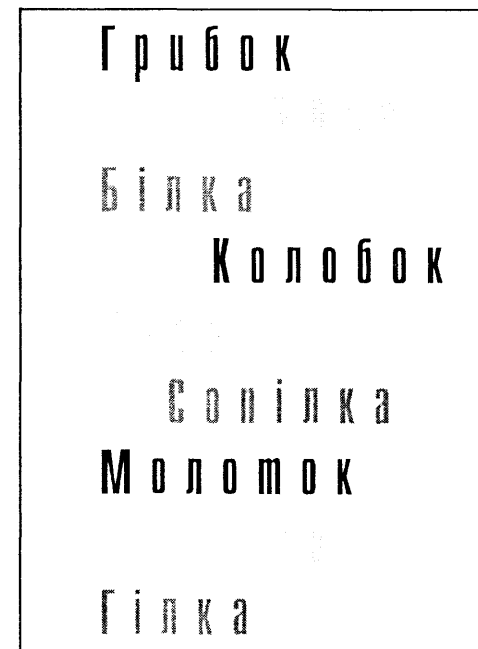
Бiля дошки розміщено ряд предметних картинок. Педагог визиває одну дитину, пропонує взяти картинку, назвати її і захвати за спину. Наступна дитина повинна назвати попередню картинку і свою і так далі, поки діти не запам'ятають всі картинки.

35. «Хто як кричить?» Від звуко-наслідуваних слів запропонувати утворити дієслова:

- няв-няв-нявчить
- ку-ку-ріку-кукурікає
- ква-ква-квакає

№29

№30

сак – сук; дати – дуги.

13. «Кому що потрібно» Педагог називає професію, а діти називають необхідні для роботи предмети:

Лікар – халат, ліки, термометр...

Вчитель – книги, зошити, ручки, олівці...

Кухар – продукти, ніж, кастрюля...

Столяр – пилка, молоток, рубанок...

14. «Країна слів» Пропонується за певний проміжок часу (хвилина) назвати якнайбільше слів, що називають предмети або дії, або ознаки. Повинен бути переможець. Заохочувати за допомогою фішок.

15. «Скажи – який» Підбір прикметників до запропонованих іменників:

олівець – новий, великий, гарний, ребристий, кольоровий, тонкий, міцний;

листок – осінній, жовтий, сухий, гарний, маленький.

16. «Сказати і почути» Слова різної складової структури.

Пошепки промовляємо слова із одним складом;

Трохи голосніше – двоскладові слова;

Голосно – трискладові;

Кричимо – чотирискладові слова.

17. «Продовжіть ряд слів» Педагог називає декілька слів, а діти слухають і визначають перший склад і додають слова з тим же початком.

морозиво – молоко – молоток – мова;

село – семеро – середина – серп;

завод – заметіль – зайчик – забава.

18. «Доповни речення»

Влітку листочки на деревах зелені, а восени...

Трава влітку..., а восени...

Влітку сонечко..., а восени...

19. «Мало» Вчити утворювати однину іменників, які переважно вживаються у множині:

повіки – повіка;

східці – східець;

шаблі – щабель;

ласти – ласт.

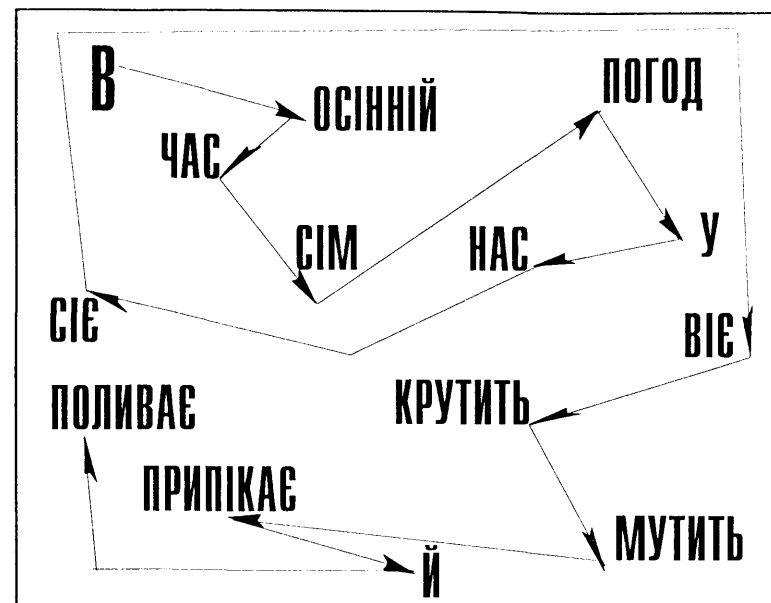
20. «Весела сімейка» Правильно називати тварин та їх дитинчат:

мама – лисиця, корова;

тато – лис, бик;

малята – лисенята, телята.

21. «Слова забули своє місце» На матеріалі вивчених

№33

№34

тварин.

Ведучий впізнає тварину.

15. «Відстукай склади»

Діти сідають у коло. Педагог називає кожному слово, дитина повинна відстукати кількість складів. Виграє той, хто не зробить помилок.

16. «Уважним будь»

Педагог проказує вірш, скоромовку, чистомовку, а діти визначають який звук найчастіше зустрічається.

17. «Відлуння»

Педагог називає слова, а діти хором – останній склад: ромашка – ка; книга – га; ліс – ліс.

18. «Який склад загубився?»

дівчин-- , хлоп-- , ді-- , де--во, ка--на, со--ка.

19. «Скажи як я»

Слова з певним звуком вимовляються пошепки, тихо, голосно, швидко, повільно. Діти повторюють.

20. «Зіпсований телефон»

Ведучий пошепки говорить слово сусідові, який передає його далі, останній промовляє слово вголос. Якщо слово сказано неправильно, з'ясовують, хто почув неправильно.

21. «Про що говорить ліс, луг, вулиця...»

Розвиток слухової уваги.

ГРАМАТИКА ДЛЯ МАЛЯТ.

1. «Швидко слово називай – йому риму добирай»

листок – молоток – колобок – пеньок...

гілка – бджілка – сошійка...

коса – роса – оса...

2. «Яке слово заховалось»

Дорослий називає склади, а діти добирають слова за цими складами:

ма – мама, малина, машина...

ко – котик, корова, корвай...

лі – літо, лікар, лінійка.

3. «Четвертий зайвий»

Педагог називає чотири слова, діти визначають у якому слові немає потрібного звуку: риба, окунь, морква, лікар; шило, кошук, миска, миша.

4. «Зайве слово» (Виключення)

№37

Й	Ц	У	К	Е	Н	Р	Ш
Щ	З	Х	Ф	И	В	А	П
Г	О	Л	Д	Ж	І	Я	Ч
С	М	Т	Б	Ї	Ь	Ю	С

№38

МОВНІ ІГРИ ТА ЗАБАВИ.

АРТИКУЛЯЦІЙНА РОЗМИНКА:

«Розмова лісу»

1. Вітерець у лісі-ш-ш-ш;
2. Повзе вуж у траві-с-с-с;
3. Прилетів жук-ж-ж-ж;
4. Заспівав комарик-з-з-з-з;
5. Пролетів птах-шук-шук;
6. Запихав їжачок-пих-пих-пих;

«Чутливе вушко»

1. Просимо тишину-ц-ц-ц;
2. Розженем галасливих птахів-кш-кш-кш;
3. Дмухнем на кульбабку-ф-ф-ф;
4. Дзюркоче вода у струмочку-дз-дз-дз;
5. Забриніла бджілка-дж-дж-дж;
6. Загуркотів у полі трактор-р-р-р;
7. Відгукнувся на річці пароплав-л-л-л.

ВПРАВИ НА РОЗВИТОК МОВНОГО ДИХАННЯ.

1. Здування кульбаби.
2. Дмухання на пелюстки квітів: ромашки, волошки.
3. Прокочування силою видихуваного повітря кульок, олівців на поверхні столу.
4. Надування бульбашок на поверхні води з допомогою трубочки.
5. Гасіння свічки на відстані.
6. Ігри: «Вітерець-пустунчик», «Осінні листочки», «Метелики», «Сніжинки», «Дощик», «Гойдалки», «Гарячий чай», «Нарубаємо дров», «Розпилюємо колоду».

«СВІТ ЗВУКІВ».

1. «Впіймай звук»

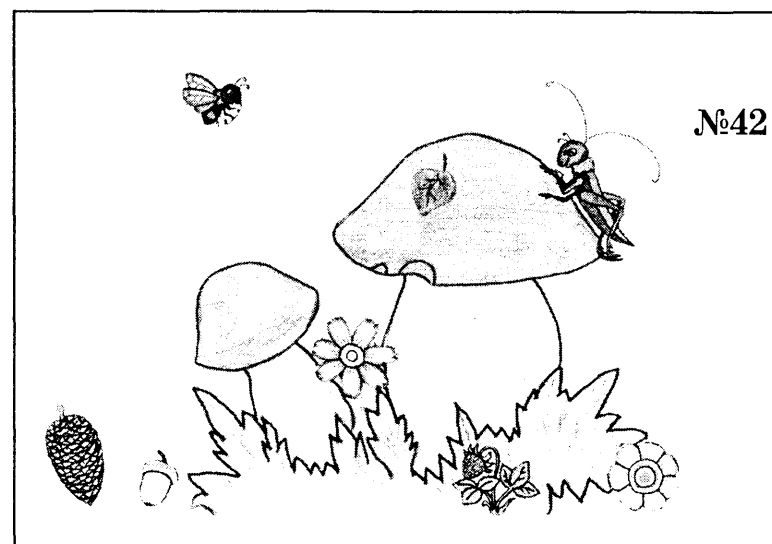
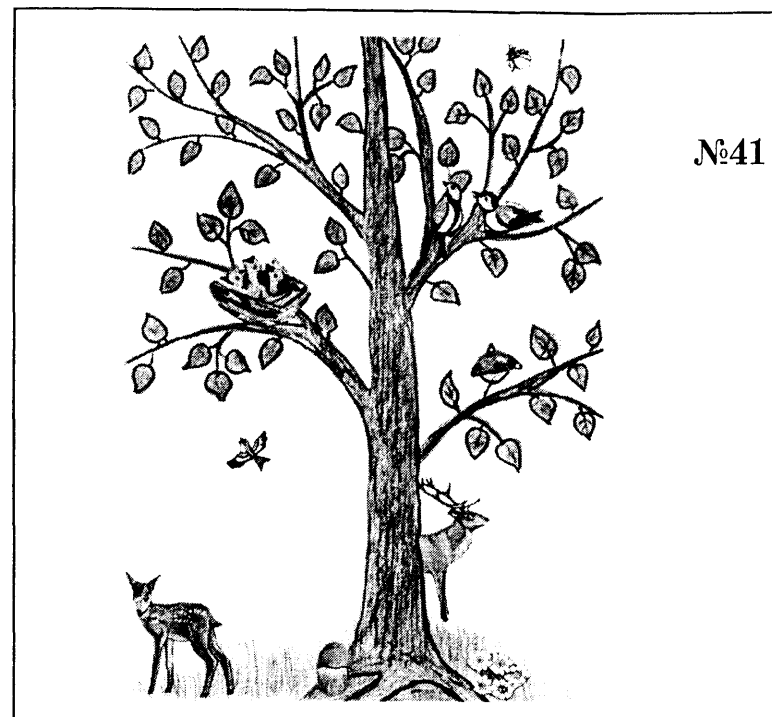
Педагог називає ряд слів. Якщо дитина чує потрібний звук, то плескає у долоні. Слова добираються так, щоб звук був у різних позиціях.

2. «Де звук?»

Називаються слова. Діти визначають місце заданого звука у слові (початок, середина, кінець).

3. «Який звук тягну?»

А-----ня, е-----хо, І-----ра, о-----сінь, у-----ра. (Всі голосні букви, крім «и»).

Упорядники: *Березіна О.М., Павловська Т.О.*
Мовні ігри та забави: Навч.-метод. посібник.
– Тернопіль.: Мальва-ОСО.,2004.– 104 с.

В посібнику вміщені словесні вправи та ігри для розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного і молодшого шкільного віку. Тематичне планування інтегрованих занять з розвитку мовлення і навчання грамоти для підготовчої групи дитячого садка сприяє цілості процесу навчання, формуванню знань на якісно новому рівні. Додаток складається із ілюстрованих завдань ігрового характеру, які забезпечують розвиток та навчання дитини з мови та літератури.

Посібник призначений для вихователів дошкільних закладів, вчителів початкових класів, студентів педагогічних училищ.

Рецензенти: Прима Р.М.– кандидат пед. наук Волинського державного університету.
Кирилюк Т.В.– методист д/з №14 м. Ново-линська.

Рекомендовано науково-методичною радою Волинського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів.

ISBN 966-7071-05-7

© Березіна О.М., 2004
© Павловська Т.О., 2004
© «Мальва-ОСО», 2004

ЗМІСТ

Вступ	3
Мовні ігри та забави	4
Граматики для малят.....	6
Тематичне планування	22
Конспекти інтегрованих занять:	
– «У світі слів і звуків». Навчання грамоти, розвиток мовлення, рідна природа. Підготовча група.	38
– «Розвиваємо інтелект». Інтегровані ігри заняття №1-10. Підготовча група.....	41
– «Посмішка весни». Розвиток мовлення, рідна природа, зображувальна діяльність.	57
– «Звучи, рідна мово!».Підготовча група.	61
– «Розмова з квітами». Підготовча група. Валеологія. Старший дошкільний вік.	67
– Розвиток мовлення і навчання в підготовчій логопедичній групі	71
– «Осінь така мила, осінь така славна»	74
– «Подорож в країну «Мудрагелія».Навчання грамоти, розвиток мовлення, математика. Підготовча група.....	77
Зміст і завдання дидактичного матеріалу.....	83
Зміст.....	103